

מידעון המרכזים לקידום ההוראה והלמידה באקדמיה

מה בגליון?

1. דבר ראשת הפורום/ פרופ' ניצה דוידוביץ
2. יום עיון: מל"ג-ות"ת ומרכזי ההוראה והלמידה במוסדות להשכלה גבוהה/ פרופ' ניצה דוידוביץ
3. גישה חדשנית להכשרת סגל אקדמי: שילוב סימולציות בהוראה /ד"ר יוסי בר וד"ר שמחה אבוגוס
4. הוראה כקומפוזיציה, מורה-כאומן וכאמן-חכמה, בינה ודעת/ טל תמיר
5. הוראת העיצוב - סיכום יום עיון בהוראת עיצוב שנערך במכללת שנקר/ד"ר נירית בנימיני בן-מאיר וד"ר רואי זרחיה
6. VU4U - תהליך שיפור הוראה בליווי עמיתים/ אסנת ברגר ובטו כץ
7. עובדים קשה על פיתוח מיומנויות רכות / שרון תדהר
8. פעילויות במכללת אורנים / ד"ר אורלי סלע
9. קידום הוראה במכללה האקדמית עמק יזרעאל - דיווח על הכנס השנתי/ ענת ירון ענתר
10. מודל מטא-אסטרטגי לקידום איכות ההוראה באקדמיה/ ניסים אבישר, יהודית וינברגר, דובי וייס ודורית ברחנא-לורנד
11. אחדות או אחדיות? רב-תרבותיות בהוראה אקדמית: סיכום הכנס השנתי של המרכז לקידום הוראה באוניברסיטת בר-אילן/ ד"ר קרן גולדפרב
12. הכנס הארצי השנתי השישה עשר של מיט"ל/ אלי שמואלי
13. מרחבי הרשת (מאמרים וכנסים)

קריאה נעימה

אלכס האורכט: ד"ר אפנה פיטנסה

תודה רבה לד"ר שמחה אבוגוס ופרופ' ניצה דוידוביץ על עזרתן הרבה בהוצאת המידעון

אסוף את המעשים
את המילים והאותות
כמו יכול ברכה כבד משאת.
אסוף את הפריחה
אשר גמלה לזיכרונות
של קיץ שחלף בטרם עת.

(מילים: איתמר פרת לחן: נעמי שמר)

לחברי היחידות, לקידום הוראה ורכה

מידעון חדש יוצא אליכם וכל פעם מחדש אני מתרגשת לקרוא את העשייה הרבה והמבורכת, ואת היצירתיות והחדשנות המושקעת בכל המעשים.

גליון זה יגיע אליכם לאחר יום כיפור כאשר אנו בפתחה של שנת לימודים חדשה, וכמו בכל שנה אנחנו מתכוננים ומתרגשים ובמקביל מסכמים את מעשינו מן השנה הקודמת ומפיקים לקחים להמשך.

במהלך שלוש השנים האחרונות אני מרגישה שנושא קידום איכות ההוראה באקדמיה הפך לנושא מרכזי וחשוב הנמצא על סדר היום של כל אחת מהאוניברסיטאות והמכללות. גם הקשר בין האנשים העוסקים בכך הפך להיות רצוף וההיכרות בינינו מתחזקת באמצעות המפגשים בכנסים, התקשורת ברשתות החברתיות והמידעון הזה.

אני מאחלת לכולנו שנה טובה ומלאת עשייה וקריאה מהנה ומועילה

בסוף מאי 2018 התקיים יום עיון במל"ג שעסק במקומם של המרכזים לקידום הוראה. את יום העיון פתחה ד"ר רבקה ודמני, חברת המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג), חברת הוועדה לתכנון ולתקצוב (ות"ת) וראש הוועדה לחינוך, הוראה, מדעי הרוח ואמנויות במל"ג. ד"ר ורדה בן שאול, סמנכ"ל הערכת איכות והבטחתה, הציגה תוצאות סקר שעסק במקומם של מרכזי ההוראה במוסדות האקדמיים ותרומת המל"ג לנושא ההוראה. יו"ר הפורום לקידום ההוראה, פרופ' ניצה דוידוביץ, הציגה את המאפיינים של ראשי מרכזי ההוראה במונחים של הכשרה מקצועית, הוראה ומחקר ופרופ' אהרון פלמון, ראש מיט"ל וחבר הנהלת הפורום, הציג את הציפייה של ראשי מרכזי ההוראה מהרגולטור-מל"ג: חיזוק מעמד המרכזים במוסדות.

בהמשך היום הציגו ראשי מרכזי הוראה במוסדות אקדמיים לגוניהם, דגמים של מרכזי הוראה:

- הטכניון, ד"ר אביגיל ברזילי - גישה הוליסטית לקידום ההוראה
- האוניברסיטה העברית, פרופ' אהרון פלמון - על משובי הוראה, תוצרי למידה ואתגרי סדנאות הוראה לחוקרים.
- אוניברסיטת חיפה, ד"ר יוסי בר - על שימוש בסימולציות במרכזי ההוראה.
- המרכז האקדמי לב, ד"ר מנשה פיוטרקובסקי - כיצד יוצרים שינוי בתפיסת התפקיד אצל מרצים.
- מכללת אורט בראודה, גב' אסנת ברגר-חינוך הנדסי.
- המרכז האקדמי חפ"ן, גב' שרון נסיס - טכנולוגיות למידה.
- בצלאל - אד"ר ליליאן בריקס-אתגר - ניהול הוראה ופיתוח מנהיגות בהוראה
- המכללה האקדמית בוינגייט - ד"ר שמחה אבגוס - על קידום הוראה במכללה להוראה.
- מכללת לוינסקי לחינוך, ד"ר ישי מור - על קידום הוראה במכללה להוראה.

להלן עיקרי הנושאים שהוצגו ביום העיון:

ראשת הפורום הארצי, פרופ' ניצה דוידוביץ:

מי אנחנו ראש מרכזי ההוראה בישראל? מהם המאפיינים של ראשי מרכזי ההוראה במונחים של הכשרה מקצועית, הוראה, מחקר?

הפורום הוא גוף מקצועי - אקדמי ייחודי בישראל, המייצג ופועל למען המרכזים לקידום הוראה במוסדות האקדמיים. רוב המרכזים משלבים בנוסף לקידום ההוראה גם מחקר בתפקידם. גופים מסוג זה קיימים בעולם, כך, למשל:

- International Consortium for Educational Development
- POD: The Professional and Organizational Development Network in Higher Education
- EARLI: European Association for Research on Learning and Instruction

הפורום לקידום ההוראה בישראל עוסק בפיתוח אקדמי-מקצועי בתחום ההוראה האקדמית של ההשכלה הגבוהה בישראל. הפורום הוא גוף שחבריו נמנים על ארגונים לאומיים ובינלאומיים העוסקים בקידום ההוראה האקדמית.

אמהרי הפורום, אלוך ושנה טובה

זהו הגיליון השלישי של המידעון היוצא לאור, והוא מביא לידי ביטוי מעט מהעשייה המגוונת הקיימת במרכזי ההוראה בישראל.

כל מי מכם שיוצא לכנסים בעולם ו/או חבר באיגודים בין לאומיים, יכול להעיד כי אכן השגנו לא מעט - אבל יש עוד דרך ארוכה לפנינו לעבור.

סוד ההצלחה טמון בחיבור בין המל"ג (הרגולטור), הפורום של מרכזי ההוראה, מיט"ל, התאחדות הסטודנטים וגופים שונים העוסקים בהשבת ההוראה בחינוך הגבוה.

איכות ההוראה והלמידה הוא אחד הנושאים המרכזיים בהם מטפל האגף להערכת איכות, בשיתוף עם ועדות מומחים בינלאומיות ומקומיות. את הפעילויות הללו מובילים המרכזים לקידום ההוראה בכל אחד מן המוסדות. מטרותינו הן:

- קידום תרבות של שיפור מתמיד במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל על כל ממדיה והבאת המוסדות להשכלה גבוהה להכרה בחשיבות הנושא.
- הנעת המוסדות לפתח מנגנונים פנימיים שיעריכו באופן מתמיד את האיכות האקדמית.
- מתן מענה לצורכי המערכת להשכלה גבוהה.
- הנחלה והתאמת סטנדרטים בינלאומיים במערכת הערכת איכות.
- ייצור והפצת הנתונים והמידע בנוגע לאיכותה של מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, לציבור הרחב

תודה לכל העוסקים במלאכה ויוצרים כמעט "יש מאין" לטובת קידום ההוראה, הלמידה והערכה. תודה לעמיתי, חברי הוועד המנהל: פרופ' אהרון פלמון (יו"ר מיט"ל, האוניברסיטה העברית), ד"ר מנשה פיוטרקובסקי (מכון לב), ד"ר אפרת פיטרסה (האקדמית גליל מערבי), ולד"ר שמחה אבגוס (מכללת וינגייט).

אני מאחלת הצלחה רבה לכולנו, שנה מאתגרת ורבת פעלים

משלחת המרכזים לסיור הלימודי באנגליה

מה הצלחנו ליצור במשך השנים בפורום?

- דיסיפלינה מבוססת - התמקצעות
- "משפחה" מצומצמת (ראשי המרכזים) ומורחבת (העוסקים בתחום)
- שותפויות על פני נושאים ותחומי עניין
- שיתופי פעולה בארץ ובעולם - כנסים, חברויות מקצועיות
- מעקב והשתתפות אחר גופים מקצועיים הקיימים בעולם
- מחקרים משותפים בתחום

פיתוח מומחיות ומקצוענות של ראשי המרכזים והצוותים הפועלים במרכזים:

- הכשרה ייעודית להוראה האקדמית
- הכרת התיאוריה והפרקטיקה כבסיס לפעילות
- השתכללות מתמדת - שיגרת התעדכנות
- השתייכות לקהילייה מקצועית
- קידום מחקרים העוסקים בהוראה ובלמידה
- קידום שיתופי פעולה מחקרית - אינטרדיסציפלינריים בין ראשי מרכזי ההוראה לחברי סגל

נוסד פורום שצמח "מן השטח" המורכב מראשי מרכזי הוראה של האוניברסיטאות ושל רבות מהמכללות בישראל (כל המתקצבות).

הפורום מייצג את עיקר הפעילות הנעשית בארץ לקידום ההוראה והלמידה במוסדות האקדמיים בישראל, ברמת המדיניות ובהפעלת ה"שטח" - הלכה למעשה.

הפורום הוא גוף אקדמי פעיל מאוד, חולק ידע, יוזם ומשתתף במגוון פעילויות בארץ ובעולם: כנסים, ימי עיון, סיורים לימודיים בחו"ל, מפגשי קבוצה, מידעון, רשת חברתית מקצועית ועוד.

בשלב הקמה מתקדמים של כתב עת מדעי בינלאומי. הכוונה לעודד מחקר אקדמי של מרכזי ההוראה והלמידה בישראל ובכך לקדם את היכולות האקדמיות של היחידות, וכן קשרים עם ארגונים בינלאומיים.

הפורום מעודד שיתוף עם אגודות הסטודנטים בפעילות במוסדות ועם התאחדות הסטודנטים הארצית.

הפורום קשור למרכזי התקשוב במוסדות ולמיט"ל כך שמשפיע ומושפע בענייני טכנולוגיה. בשלושת כנסי מיט"ל הקודמים התקיים מושב של הפורום.

הקוד המנצח שלנו - שיתוף:

- בין המרכזים,
- עם הסטודנטים
- עם הרגולטור - מל"ג.
- עם גופים בינלאומיים
- השיתוף מעצים את יכולת ההשפעה החיובית על איכות ההוראה האקדמית באוניברסיטאות ובמכללות.

פרופ' אהרון פלמון הציג את הצפייה מהרגולטור-מל"ג: חיזוק מעמד המרכזים במוסדות

ברמת הפורום, הכרה של הרגולטור בפורום המרכזים כפורום אקדמי-מקצועי מייעץ, שהינו חלק מתהליך קבלת ההחלטות של הרגולטור.

תקצוב הפורום - למשל, תמיכה בהקמת כתב עת, בהקמת קרן מחקר משותפת, בפעילויות משותפות, בהקמת מטה מסודר לפורום.

ברמת מרכזי ההוראה - הכרה ממוסדת ומבוססת יותר במרכזי ההוראה במוסדות האקדמיים

1. על ידי מתן תקציב ייעודי לפעילות המרכזים מעבר לתקצוב המוסדות הרגיל. הכרה בתפקיד ראש מרכז כתפקיד מזכה בתוספת תפקיד מעצם טבעו.

2. קביעת תגמול לתפקיד ראש מרכז לפי מפתח.

ד"ר רבקה ודמני הציגה תכניות ופעילויות מל"ג/ג'ות"ת לקידום ולשיפור איכות ההוראה והלמידה במוסדות להשכלה גבוהה

עקרונות יסוד מנחים לחומש הקרוב של מל"ג-ות"ת

- מל"ג וות"ת מייחסות חשיבות רבה ביותר לקידומה ושיפורה של איכות ההוראה והלמידה במוסדות להשכלה גבוהה בישראל
- נושא קידום ושיפור ההוראה נכלל ביעדים שנקבעו בתכנית הרב שנתית של ות"ת - מל"ג לשנים תשע"ז-תשפ"ב
- הוקם צוות בין משרדי (מל"ג, ות"ת משרד האוצר) האחראי על קידום ההוראה והלמידה במוסדות להשכלה גבוהה בישראל
- סקירה - איך הכל התחיל ?
- אוקטובר 2013: מל"ג ממנה ועדה להערכת איכות ההוראה ולקידומה במוסדות להשכלה גבוהה בישראל בראשות פרופ' אלישע באב"ד
- נובמבר 2014: הצגת הדו"ח ומסקנות וועדת באב"ד בות"ת ובמל"ג
- נובמבר 2015: ות"ת ומל"ג מאשרות מודל תלת רבדי לקידום ההוראה והלמידה
- מאי 2017: הקמת צוות בין משרדי (מל"ג, ות"ת, משרד האוצר) האחראי לקידום ושיפור ההוראה והלמידה במוסדות להשכלה גבוהה
- דצמבר 2017: ות"ת ומל"ג מאשרות מודל עדכני לקידום ולשיפור איכות ההוראה והלמידה במוסדות להשכלה גבוהה

מודל לקידום ולשיפור איכות ההוראה והלמידה

רובד ראשון - סטנדרטים לקידום ושיפור איכות ההוראה (דו"ח עד 30 יוני 2018)

◆ תקנון/נוהל מוסדי להתנהלות הוראתית; ◆ אחריות על ההוראה במחלקה/בפקולטה (בקשר רציף עם המנגנון המוסדי לקידום ההוראה והלמידה); ◆ קיום מנגנון ממוסד ומוסדר לריענון ועדכון של תכניות לימודים וסילבוסים; ◆ הכשרות למרצים חדשים; ◆ הכשרות למרצים; ◆ הכללת מרכיבי איכות הוראה בקריטריונים לקידום מרצים; ◆ טיפוח וסיוע למרצים חלשים בהוראה;

תפקידים במנגנון המוסדי האחראי על קידום ההוראה והלמידה: ◆ ממונה מערך הלמידה הדיגיטלית, ◆ טכנו-פדגוג, ◆ ממונה על משובי ההוראה, ◆ נציג מאגדת הסטודנטים.

חובד שני - קריטריונים שעמידה בהם תאפשר קבלת תקצוב ייעודי (מוסד מתוקצב אשר יעמוד באופן מלא בקריטריונים של לפחות שלושה מתוך ארבעת התחומים הבאים יהיה זכאי לתקצוב):

א: הכשרת סגל **ב:** שאלוני הערכת איכות ההוראה וניהולה **ג:** הקמת מנגנון מוסד ומוסדר לריענון ועדכון של תכניות לימודים וסילבוסים **ד:** הטמעת מודלים ללמידה חדשנית במוסד

חובד שלישי - הגשת הצעות שייבחנו על בסיס תחרותי: (עד 15 יולי 2018)

קול קורא תחרותי לעידוד פעילות בנושא איכות ההוראה והלמידה במוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים על ידי ות"ת לשנה"ל תשע"ח.

ניתן להגיש הצעות בשני תחומים נפרדים ללא הגבלה של מספר ההצעות המוגשות בכל תחום:

1. יוזמה ופעילות ייחודית וחדשנית המקדמת הוראה, למידה והערכה בעידן של מציאות משתנה

2. הצעה למחקר יישומי לקידום ההוראה, הלמידה וההערכה בעידן של מציאות משתנה

יעדים בתכנית הרב שנתית (תשע"ז-תש"פ) של מל"ג-ות"ת

- חדשנות בהוראה:
- הקמפוס החדש
- למידה דיגיטלית
- מרכזי יזמות וחדשנות
- למידה לאורך החיים
- למידה דיגיטלית וקורסים מקוונים

מטרות:

שיפור איכות ההוראה וחוויית הלמידה

הנגשה רחבה יותר של ההשכלה הגבוהה לכל חלקי האוכלוסייה בישראל
חיזוק מעמדה של האקדמיה הישראלית בעולם ע"י כך שקורסים נבחרים עולים לפלטפורמה בינלאומית ונגישים לסטודנטים מכל העולם

מרכזי יזמות וחדשנות

מטרות:

א. חיזוק החדשנות והיזמות באקדמיה הישראלית ומיצובה כמקור הידע המוביל בעולם בתחומים אלה

ב. חשיפה והנגשה של עולם היזמות לסטודנטים וחוקרים כחלק אינטגרטיבי מן הפעילות האקדמית, וזאת באמצעות תכניות הכשרה חדשניות, רלוונטיות, בדגש על למידה מבוססת עשייה (PBL), קורסים בינתחומיים והקניית מיומנויות רכות (Soft Skills)

ג. יצירה ועידוד של תרבות יזמית בין כתלי האקדמיה והפיכת הקמפוס למקום שוקק פעילות ועשייה

ד. עידוד הקמת פרויקטים עם היבטים יישומיים בעלי פוטנציאל השפעה גבוה (impact) באמצעות צוותי עבודה בינתחומיים ומגוונים (diversity)

צעדים והמלצות לעתיד

האתגר הוא להפוך את המוסדות להשכלה גבוהה לרלוונטיים, למתאימים יותר לצרכים האמיתיים של המאה העשרים ואחת.

בלב המהפך הזה חייבת לעמוד תרבות חדשה - תפיסה שונה לחלוטין של התבונה והיצירתיות האנושית

יש להציב מטרות מחודשות: מעבר מחינוך ממוקד תוכן לחינוך ממוקד אדם;

פדגוגיה חדשה - דיגיטלית התואמת את הצרכים וההזדמנויות החדשות הטמונות בעולם הטכנולוגי ליצירת סביבת הוראה ולמידה שתתמודד היטב עם: כלים ללמידה שיתופית, נגישות למידע ללא גבולות, משימות חקר, פתרון בעיות, יישוב קונפליקטים, חשיבה ביקורתית, חשיבה יצירתית, למידה התנסותית, למידה עצמית, תקשורת ללא גבולות, ועוד....

סיור לימודי וסדנאות

בתחילת מרץ 2018 התקיימו מפגשי עבודה של חברי הפורום בישראל עם עמיתים ממוסדות אקדמיים באנגליה.

נושאי המפגשים: Challenges of Faculty Development in the 21st Century

פרטים, תמונות וסקירה הבאנו במידעון הקודם, וכאן אנו מבקשים להודות למארחים:

Dr. Fiona Denney, Director - Brunel Educational Excellence Centre

Prof. Alejandro Armellini, Dean of Learning and Teaching.

University of Northampton

Dr. Simon Walker, Head of Educational Development, University of Greenwich

ולמארגנים:

לד"ר ישי מור - על החיבור לאנשים בשתיים מן האוניברסיטאות בהן ביקרנו

לד"ר דבורה טולדנו-קטעי- על החיבור לאנשי קשר באוניברסיטאות בורנל

למרגלית דרורי, שלקחה על עצמה את החלק הארגוני וסיעה מאוד - בלעדיה לא

היה קורה דבר.

באביב 2019 אנו מתכננים סיור לימודי להיכרות עם חדשנות ויצירתיות בהוראה

האקדמית באוניברסיטאות בשבדיה ונורבגיה. נוצר קשר ראשוני עם מספר

מרכזים ונשמח לכל עזרה בארגון.

גישה חדשנית להכשרת סגל אקדמי: שילוב סימולציות בהוראה

ד"ר יוסי בר, ראש המרכז לקידום ההוראה באוניברסיטת חיפה, וראש המרכז לסימולציות באקדמית "גורדון" וד"ר שמחה אבוגוס ראשת המרכז לקידום ההוראה, המכללה האקדמית בוינגייט

מנחים להוראה (מדריכים פדגוגיים) במכללה האקדמית בוינגייט השתתפו בהשתלמות במרכז לסימולציות באקדמית "גורדון", שהתמקדה בסגנונות למתן משוב לאחר תצפית בשיעור. את הפעילות הנחה ד"ר יוסי בר, ראש המרכז לסימולציות בהוראה.

שגרת העבודה של המדריכים הפדגוגיים כוללת, בין היתר, צפייה בשיעורי החינוך הגופני שהסטודנטים (פרחי ההוראה) מלמדים במהלך יום ההוראה השבועי שלהם בבתי הספר, ומתן משוב. בדרך כלל, מדובר ב-5 שעות שבועיות שבהם הסטודנט מתנסה בהוראה הלכה למעשה בשדה (בלווי מורה חונך מבית הספר הקולט) לאורך כל השנה, תוך כדי לימודיו בשנה השניה והשלישית לתואר.

מהי הוראה המשלבת סימולציות?

הוראה משלבת סימולציות מאפשרת התנסות בהדמיה אותנטית של סיטואציות לימודיות שתוכננו מראש בהתאם לתוצרי הלמידה בקורס (Learning outcomes). הספרות המחקרית מגדירה סימולציה כייצוג קרוב של אירוע אמיתי, ממשי, אשר ניתן להציגו באמצעות שיטות שונות כגון תרחישים מצולמים, תרחישים כתובים, הצגת מקרה, משחקי תפקידים ותוכנות מחשב מגוונות. מאמר זה יתמקד בסימולציות מצולמות.

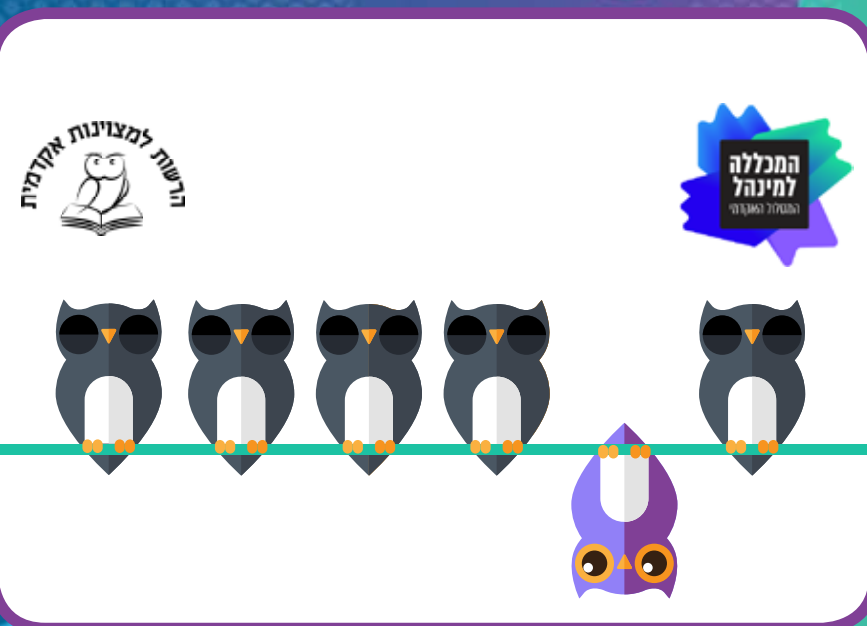
בסימולציה משתתפים סטודנטים שמשחקים בתפקידים שונים, כגון: מורים, תלמידים, מנהלים, יועצים, פסיכולוגים, רופאים ובעלי תפקידים שונים. הם מתמודדים באופן מבוקר עם סיטואציות המעוררות דילמה, עם מצבי למידה שונים, עם מצבי קונפליקט ועם אירועים מאתגרים ובלתי צפויים שנלקחו מעולמם המקצועי.

הסימולציה מתרחשת בחדר סמוך לכיתת האם ומתועדת בטכנולוגיית הקלטה וצילום וידיאו, המשודרת ישירות למסך בכיתה. במהלך הצפייה הסטודנטים ממלאים דפי משוב ייעודיים (ידיניים או אלקטרוניים) בהתאם לסימולציה. בתום הסימולציה נערך תחקור קבוצתי באמצעות מודלים המיועדים לאימון סימולטיבי. התחקור מבוסס על צפייה, על ניתוח הסימולציה ועל משוב רפלקטיבי מהעמיתים, מהשחקנים ומהמרצה. במהלך התחקור ניתן לקיים הצבעה אלקטרונית באמצעות "קליקים" על שאלות רב-ברירה, תוצאותיה מופיעות על המסך ונתוני ההצבעה משמשים פתח לדיון. בתום השיעור צילום הוידאו נמסר למשתתף בסימולציה לצפייה אישית כדי לבחון את התנהגותו ביעילות רבה יותר ולסייע ברפלקציה מעמיקה ויסודית.

חויית למידה במרכז לסימולציות

בחלקה הראשון של הסדנה שבה השתתפו המנחים להוראה מהמכללה בוינגייט, הגדירו המשתתפים מהן המיומנויות שלדעתם נדרשות ממדריך פדגוגי במסגרת הסיטואציה של מתן משוב לסטודנט על הוראתו. מתוך תשובות המשתתפים עלו ארבעה אבי-טיפוס מנטליים של מתן משוב, והמשתתפים למדו על היתרונות והחסרונות של השימוש בכל אחד מהסגנונות הללו.

עיקר הפעילות בסדנה זו התמקדה בצילום סיטואציות מחיי היומיום של המדריכים הפדגוגיים בהקשר של מתן משוב, ותחקור קבוצתי של הסיטואציה המצולמת על ידי המשתתפים עצמם,

מפגש פורום מרכזי הוראה הלמידה באקדמיה - לאן?

על תפקידם של מרכזי ההוראה בקידום הלמידה בת זמננו

יום ג' | 9.10.18 | 9:30

המסלול האקדמי המכללה למינהל
רחוב אלי ויזל 2 ראשון לציון

09:30-10:00 התכנסות

10:00-10:20 ברכות

10:20-11:00 חדשנות בלמידה בתפיסת המרכז להוראה במכללה
ד"ר איתמר שבתאי, סגן הרקטור להוראה ואיכות, המסלול האקדמי
המכללה למינהל

11:00-13:15 על תפקידם של מרכזי ההוראה בקידום הלמידה בת זמננו:

11:00-12:30 עבודה בקבוצות לפי נושאים

*ליווי הסגל האקדמי

*ליווי הסטודנטים

*ליווי מחלקות/פקולטות

*שימוש בכלים חדשניים

נדון בכל אחת מקטגוריות אלה בשאלות:

*על המצוי

*על הרצוי - ברמת מקומו של המרכז במוסד, ברמת תמיכת המוסד,

ברמת תמיכת מל"ג

12:30-13:15 מצגות סיכום של הקבוצות

13:15-14:00 ארוחת צהריים

14:00-14:30 סיור בקמפוס

14:30-15:00 שיחוקלציות - שימוש במשחק בסדנאות ההוראה, עדינה דויד

15:00-15:45 עדכון והודעות מהנעשה בפורום - פרופ' ניצה דוידוביץ', יו"ר

הפורום

מהם תכני הסימולציות האפשריים?

סימולציות המתבססות על תכנית הלימודים

ומתמקדות בתחומים הבאים:

ועל ידי עמיתיהם שצפו בהם. בסימולציות השתתפה שחקנית שגילמה את הסטודנטית (פרח ההוראה) בסיטואציה שבה השיעור שבו לימדה לא עלה יפה, והיא מקבלת משוב מהמדריך הפדגוגי שלה. התרחיש הוכן מראש על ידי המנחה.

חלק מהשאלות שעלו לדין לאחר הצפייה הן: מהי האסטרטגיה שכדאי היה למדריך הפדגוגי לנקוט בה? מה היה יעיל עבור הסטודנטית-המתלמדת? למה באמת הייתה זקוקה הסטודנטית בשיחת המשוב? האם כדאי לתת לסטודנט מרשם כיצד עליו לנהוג בסיטואציות דומות בעתיד? או אולי יהיה זה נכון יותר להעמיד מול פניו מראה אכזרית של העובדות כפי שהמדריך הפדגוגי צפה בהן בשיעור?

במהלך הסדנה המנחה בחר לגזור גרסה חדשה נוספת מתוך התרחיש המקורי שאותו הוא הכין מראש, אשר שיקף את הדינאמיקה שהתרחשה בסדנה ואת תגובות המשתתפים - ותרגל אותה עם הקבוצה. המשתתפים קיבלו לידיהם את צילום הוידאו בו השתתפו לצורך צפייה חוזרת ולמידה גם לאחר תום הסדנה.

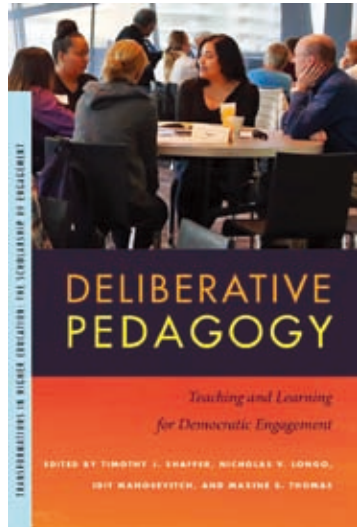
מהי התפיסה הפדגוגית של שילוב סימולציות בהוראה?

הממד הבינאישי (קרי, מיומנויות האינטראקציה עם אחרים) הוא יסוד מרכזי והכרחי לאיכות התקשורת ולתפקוד יעיל של מרצים ואנשי הוראה באקדמיה. שימוש בסימולציות יכול לסייע בפיתוח הממד הבינאישי באמצעות הדגמה של דפוסי התנהגות אופטימליים להתמודדות במצבי שגרה ואף במצבים מורכבים יותר. הסימולציה מאפשרת הן למתנסים והן לאלה הצופים בהם לכחון באופן יסודי את דרכי התנהלותם, ואת המודל המנטלי שלהם, ולגבש דרכים חדשות במידת הצורך או לשמר את דפוסי התגובה הקיימים. תהליך זה מקדם את כישורי התקשורת הבינאישית של המשתתפים ותורם להשבחת התפקוד המקצועי שלהם.

מהם תכני הסימולציות האפשריים? סימולציות המתבססות על תכנית הלימודים ומתמקדות בתחומים שונים (ראו תרשים בעמוד הבא)

ומה חושבים המדריכים הפדגוגיים מוינגייט על החוויה הלימודית?

התגובות בתום הסדנה מלמדות על חוויה לימודית טובה ומעשירה, ועל רלוונטיות גבוהה. המשתתפים הביעו רצון להשתתף בסדנאות כאלה גם בעתיד סביב נושאים נוספים שעמם הם (והסטודנטים שלהם) מתמודדים מבחינה מקצועית. להלן מעט מתגובותיהם: "מאוד נהנית, ההשתלמות הייתה מקצועית, עניינית, ובעלת משמעות, נוחה ובאקלים נפלא. יישר כוח!", "יוצאת מן הכלל עם תיאבון לעוד", "מלמד, מגבש ונעים", "מלמד ומעשיר", "מצויין".

Deliberative Pedagogy

Teaching and Learning for Democratic Engagement

Edited by Timothy J. Shaffer, Nicholas V. Longo, Idit Manosevitch, and Maxine S. Thomas

As the public purposes of higher education are being challenged by the increasing pressures of commodification and market-driven principles, Deliberative Pedagogy argues for colleges and universities to be critical spaces for democratic engagement. The authors build upon contemporary research on participatory approaches to teaching and learning while simultaneously offering a robust introduction to the theory and practice of deliberative pedagogy as a new educational model for civic life. The contributors seek to catalyze a conversation about the role of deliberation in the next paradigm of teaching and learning in higher education and how this connects with the future of democracy. Ultimately, this book seeks to demonstrate how higher education institutions can cultivate collaborative and engaging learning environments that better address the complex challenges in our global society.

"A sophisticated and dedicated international community of scholar-educators is working to integrate deliberation into college-level education. This landmark book combines their experience, craft, and scholarship. It addresses every aspect of the topic from theory to measurement. It's an important contribution to pedagogy and to strengthening democracies."

—PETER LEVINE, Associate Dean for Research, Jonathan M. Tisch College of Civic Life, Tufts University

NOW AVAILABLE

PAPERBACK: 978-1-61186-249-2
7 x 10 | 372 pages
LIST PRICE: \$49.95

CONFERENCE DISCOUNT \$39.95

קישור לספר באמזון

מהי פדגוגיה דליברטיבית?

Deliberative pedagogy - the editors begin - is a democratic educational process and a way of thinking that encourages students to encounter and consider multiple perspectives, weigh trade-offs and tensions, and move toward action through informed judgment. It is simultaneously a way of teaching that is itself deliberative and a process for developing the skills, behaviors, and values that support deliberative practice. Perhaps most important, the work of deliberative pedagogy is about space-making: creating and holding space for authentic and productive dialogue, conversations that can ultimately be not only educational but also transformative (xxi).

משלחת מטעם האקדמית נתניה השתתפה בסדנה בינלאומית בארה"ב לפיתוח תחום הפדגוגיה הדליברטיבית במכללה

עידית מנוסביץ

משלחת מהמכללה האקדמית נתניה השתתפה בחודש יולי 2018 בסדנה בינלאומית בארה"ב, במטרה לרכוש כלים מתקדמים בתחום הפדגוגיה הדליברטיבית (פדגוגיה של למידה מתוך התדיינות - תחום רב-דיסציפלינרי המשלב תיאוריה ופרקטיקה בלימודים באקדמיה).

הסדנה התקיימה במימון מלא של קרן המחקר ע"ש צ'רלס קטרינג, בעיר דייטון שבארה"ב במשך שבוע ימים. בסדנה השתתפו 100 משתתפים מ-40 מדינות בעולם, שיצרו מרחב ייחודי ועשיר להקניית אסטרטגיות מתקדמות להתמודד עם אתגרים משותפים ולבחירת דרכים שבהן תהליכי התדיינות עשויים לטייב תהליכי למידה השתתפותיים בנושאים מורכבים ורב-ממדיים.

משלחת "האקדמית נתניה", בראשותה של ד"ר עידית מנוסביץ, כללה ארבעה מרצים מתקשורת, ושלוש בוגרות התואר השני, מורות ותיקות בעלות תפקידי מפתח בחינוך. ד"ר מנוסביץ, ראשת הרשות לקידום ההוראה ומרצה בכירה בבית הספר לתקשורת, חברה בצוות המוביל של קרן קטרינג בתחום הפדגוגיה הדליברטיבית, ואחת מעורכות הספר המספק את הבסיס התיאורטי והיישומי של התחום, ויצא לאור בהוצאת אוניברסיטת מישיגן סטייט.

מנוסביץ מספרת "ההזמנה של משלחת כה גדולה מהמכללה, היא תוצר של שבע שנים שבהן אנו מובילים תהליכי התדיינות השתתפותיים כחלק מהתפיסה של רשות ההוראה ובית הספר לתקשורת בצורך לשלב תיאוריה ופרקטיקה במסגרת לימודי התואר. הסטודנטים עוברים תהליכי התדיינות המזמנים למידה התנסותית בסוגיות מפתח, ובתוך כך רכישת ידע ומיומנויות בנוגע ליישום תהליכים השתתפותיים לצורך פתרון בעיות שהן רלוונטיות ליישום במגזר העסקי, הציבורי והאזרחי. הסטודנטים מקבלים הכשרה לשמש כמנחי קבוצות דיון, ומשתתפים בתהליכי הפקה והובלה של ועידות סטודנטים שנתיות שמתקיימות במכללה בסוגיות מרכזיות העומדות על סדר היום הציבורי בישראל."

מנוסביץ מסכמת "ההזמנה מצד קרן מחקר מובילה בעולם, מהווה כבוד עבור הרשות לקידום ההוראה, ומנוף לחיזוק פעילות הפדגוגיה הדליברטיבית במכללה ובמוסדות החינוך המקושרות אליה. בעידן של מציאות פוליטית מורכבת ומקוטבת, ובמרחב ציבורי רווי בשיח לעומתי, פרקטיקות דיוניות מזמנות דרכים לקידום למידה פעילה ומשמעותית של נושאים מורכבים, ובה בעת לטפח מיומנויות של הקשבה, ואסטרטגיות לניהול קונפליקטים באופן המחזק את הסטודנטים בכל מישורי החיים."

המורה המצוין והאמן* - רכיב הדעת

6. התשוקה לחידוש - רוב האמנים יעידו שהתשוקה ליצור היא זו שמניעה אותם, ושיצירתם הטובה ביותר היא זו שטרם נכתבה. המורה המצוין משתוקק ללמד, ומרגיש שהשיעור הטוב ביותר שלו הוא השיעור שטרם לימד.

7. נצחיות - להבדיל מהאומן, מצליח האמן לפתח כתב יד ייחודי שהופך את יצירותיו לנצחיות. אותו חידוש, ערך מוסף ושאר רוח הופכים את היצירה האמנותית לכזו שתשרוד ושתשפיע גם ללא מעורבותו של האמן שיצר אותה. יצירת אמנות טובה אינה זו האפנתית, גם אם היא זוכה להכרה ולתשואות. יצירת אמנות נצחית היא זו השורדת במבחן זמן, תקופה ואופנה, וש"ש לה חיים" גם לאחר הסתלקותו של האמן. המורה הטוב יכול להשתמש בגימיקים אופנתיים, להלהיב ולגרוף מחיאות כפיים בזמן נתון. המורה המצוין הוא זה ששיעוריו ומסריו נחרטים בלב תלמידיו ומלווים אותם לאורך חייהם.

האם ניתן להפליג אג האורה הטובה אהיה מצטיין? האם אפשר להפליג אומנים אהיה אמנים ידועי שם ופוכי דרך?

במוסדות ההכשרה ניתן ללמד, לפתח, לאמן ולהשביח את החוכמה והבינה של המורה/ האומן. להקנות לו חוכמה: ללמדו תוכן אמין, מעודכן ורחב. ללמדו לחקור את עבודתו ולשפרה ללא הרף, להתחדש בידע מעודכן ולא לשלול שינון ושליטה בפרטים.

להקנות לו בינה: להעניק למורה לעתיד יכולת לחוות את החומר הנלמד באופן אישי ולהפיק ממנו תובנות אישיות, לאפשר לו לשאול שאלות, ובעיקר לטעות ולתעות, ללמד אותו את רזי התרגול האינסופי בדרך אל ההצלחה הזמנית. זאת באמצעות הוראה בסטודיו- הוראה חווייתית, אישית וקבוצתית, המאפשרת ללומד להתנסות בחוויות אישיות וקבוצתיות.

את הדעת יצטרך הלומד לגלות בעצמו:

דעת- אותו "פרי עץ" שהעניק לאדם ולחיה את התשוקה, הסקרנות, חדות הגילוי והיצירה, הבושה, המודעות העצמית והיכולת הרפלקטיבית לבחון את עשייתם ולהפיק ממנה לקחים. את רכיב הדעת יצטרכו המורה הטוב והאומן לשאוף לגלות בעצמם לאחר תקופת ההכשרה, ולפתח באמצעותו את כתב ידם הייחודי. רכיב זה יהפוך אותם ממורים טובים ומאומנים לדמויות מצטיינות ומכוננות בחיי תלמידיהם ואת יצירתם לנצחית.

אך גם אם לא יצלחו בכך, לפחות יהיו מורים ואומנים טובים מיומנים ומקצועיים.

מקור השראה: קוסובסקי, א' (1990). לא כל צייר הוא אמן: הוראת הציור - גישות, סכנות ופתרונות. סטודיו 7 עמ' 39-38

"למורה טוב יש מעט מאוד חומרים לתייעוד קורות חייו - הם צרובים בחיי תלמידיו" (מתוך הסרט-"מועדון הקיסר")

שיעור כמוהו כקומפוזיציה, המורכבת מחומר ומרוח. מורה טוב כמוהו כאומן, השולט ברזי החומר והטכנולוגיה, בעל ניסיון עתיר בשימוש בהם ומיומן במלאכתו (חכמה ובינה). המורה המצוין כמוהו כאמן, המשכיל להכניס בעבודתו דעת: אותו ערך מוסף, אותו שאר רוח, אותו כישרון מולד, שהופך את החיבור החד פעמי בין חומר ורוח ליצירה נצחית. השיעור המיטבי או המורה המצטיין אינם אלה שנוכל להכתירם בעודנו לומדים אלא רק כעבור שנים כמי שחותמם נותר. ממש כמו יצירת אמנות שטיבה עומד במבחן הזמן והתקופה.

כאמורים במוסדנו על ההכשרה לשני התחומים- עיצוב וחינוך, אנסה להאיר שבעה היבטים המשיקים בשני התחומים ולהראות את הדמיון בכישורים הנדרשים בשני התחומים. חמשת ההיבטים הראשונים קשורים ל"חכמה ובינה" ומתייחסים למורה הטוב ולאומן. שני ההיבטים האחרונים קשורים ל"דעת" ומתייחסים למורה המצוין ולאמן:

המורה הטוב והאומן - חכמה ובינה

1. חוכמה - האומן הוא זה ששולט ברזי הטכניקה והמיומנות ובקיא בחידושים ובהתפתחות הטכנולוגית. המורה הטוב חייב להיות אומן בתחומו. שתהיה לו החוכמה וידעת החומר והיכולת להתעדכן בכל חידושי התחום ולשלוט בהם.

2. בינה - "חוכמת הלב"- האומן חייב להגיע לקהלים מגוונים. המפתח הוא להבין את הצורך ולתת לו מענה. המורה הטוב צריך להשכיל להבין את המגוון (ריבוי אינטליגנציות, נטיות הלב והמוטיבציות), ולתת מענה בו זמנית לתלמידיו השונים. שתהיה בו התבונה - אותה מיומנות מתבוננת המאפשרת להיענות לשונות, והמתחשבת בצרכים מגוונים ומותאמת אליהם.

3. צורך בהכרה - יצירת אמנות הינה עבודה שזכתה להכרה בזמן נתון. ההכרה נעשית על-ידי קהל מתבוננים, קוראים, מאזינים, אוצרים, מבקרים ואנשי מקצוע. אם צלחה, הרי שמצאה עצמה מפורסמת על קיר ציבורי כלשהו. מורה טוב אינו רק מלמד תוכן. הוא מלמד אנשים. לא מספיקה השליטה בחומרי הלימוד והבקיאות בהם. עליו להצליח "לפצח" את קהלו ("לעבור את שלושת המטרים בינו לבינם"). כשם שהאמן תלוי בהכרה, כך הצלחתו של המורה הטוב תלויה לחלוטין בהצלחת תלמידיו.

4. קהל היעד כשותף פעיל - האומן הופך את הנמען לשותף בחוויה. האומן גורם למתבונן, לקורא או למאזין לחוות חוויה אישית: האדם החווה את היצירה מזדהה, ומרגיש שהיא נוצרה עבורו באופן אישי. המורה הטוב משכיל להעניק לתלמידיו את התחושה שהוא מכיר אותם, פונה אליהם באופן אישי, ונותן מענה לצרכיהם. הוא גורם לתלמידיו להרגיש "גיבורי הסיפור" בחוויה שכביכול נוצרה עבורם בלבד.

5. שילוב בין מוכר לחדש - היכולת לחדש באמנות מותנית במסוגלותו של קהל היעד לקבל את השינוי, גם כשהוא "קשה לעיכול" ומאיים. על המורה הטוב לאבחן ידע וכישורים קודמים, מוכרים ומוטמעים, ולהבנות עליהם ובעזרתם את הידע החדש, גם אם הוא קשה, זר ומאיים.

*הדרגות הגבוהות בהסכם אופק חדש (דרגות 7-9), מוכרות בספרות המקצועית כדרגות "אמן" או "מומחה"

הוראת העיצוב / סיכום יום עיון בהוראת עיצוב שנערך במכללת שנקר בחסות היחידה לקידום ההוראה

נרית בנימיני בן-מאיר, חברת סגל במחלקה לתקשורת חזותית, מרצה לעיצוב ספרים ולטיפוגרפיה וחברה ביחידה לקידום ההוראה

חאי זרחיה, חבר סגל ומרצה בכיר בכיה"ס לתעשייה וניהול, וחבר ביחידה לקידום ההוראה

יום עיון בהוראת עיצוב

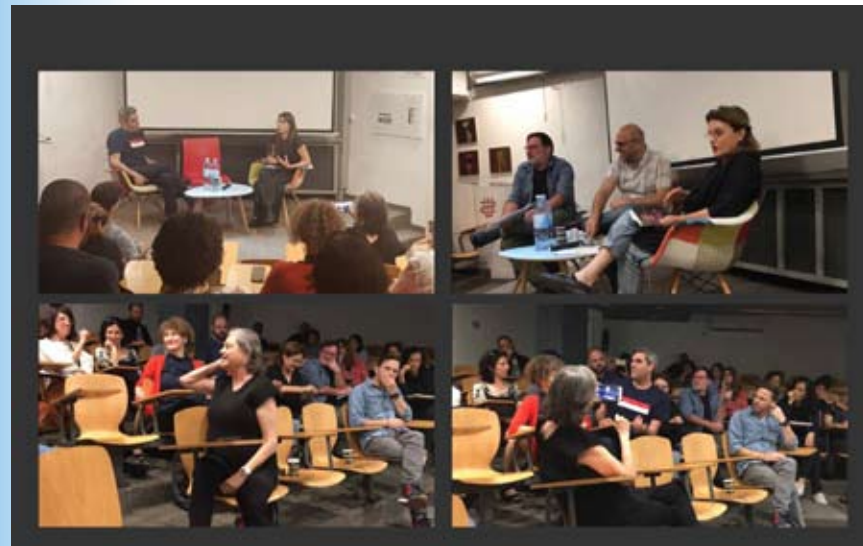
התקיים יום עיון בהוראת עיצוב המחייס לסוגיות אלה במסגרתו שיחות בין ראשי מחלקות ומרצים בנושאים כגון -

- פייתוח סקרנות בקרב סטודנטים
- טיפוסי סטודנטים ואופן העבודה מולם
- השילוב בין תיאוריה ופרקטיקה
- מידת מעורבות המרצה בפרוייקט
- כמנחה מלווה לעומת מרצה המשתלט על העבודה, ועוד.

22.03.18
יום עיון
הוראת עיצוב

09:00 - 10:00: פתיחה והצגת תוכנית העבודה
10:00 - 11:00: שיחות קבוצתיות בנושאים שונים
11:00 - 12:00: סיכום והצגת תוצאות השיחות

מרכז הלימודים והמחקר
מכללת שנקר
רחוב הירוק 10, תל אביב 6100000

להתאים ולעדכן את שיטות הלמידה וההוראה באקדמיה ביחס לשינויים התרבותיים והטכנולוגיים שהתרחשו בשני העשורים האחרונים.

בהמשך, הציגה לנו גב' יעל דורון דרורי, אשת חינוך, מרצה ויועצת לחשיבה גמישה, הרצאה בנושא פערי תקשורת בין דורית ושינויים בקונבנציות, בציפיות הסטודנטים מתהליך הלימודים באקדמיה ומהתקשורת עם המרצים והציעה קונספטים עדכניים ללמידה בסיוע טכנולוגיה - טכנו-פדגוגיה.

בחלקו השני של הבוקר התקיים פאנל פקולטטיבי בו האזינו חברי הסגל ל-5 שיחות בין ראשי מחלקות ונציגים שהם הזמינו לשיחה (לפי בחירתם). השיחות עוררו תגובות ועניין רב בקרב קהל המרצים אשר הביעו רצון להמשכיות ופיתוח השיח בנושא:

- אורי סאמט עם יואב מילר (המחלקה לתכשיטים) - איך מקנים לסטודנט את הסקרנות ללמוד? השניים שוחחו על דרכים לעורר מחשבה וסקרנות, על יציאה למשימות ופעולות מעשיות, על התנסות במרחבים ותחומים לא מוכרים עם חומרים לא מוכרים.

- איציק רנט ופרופ' דגנית שוקן-שטן בשיחה עם יונתן ונטורה - על איך מייצרים אינטגרציה בין תיאוריה ופרקטיקה? בשיחה עלו הקשרים של חיבור בין מקורות ספרותיים ופילוסופיים לבין ניסוח תרגילים מעשיים וניסוח בריף לפרוייקט.

- דקל בוכוב עם נרית בנימיני (תקשורת חזותית) - מה משקל הכובד של דרישות השוק מול מטרות האקדמיה, יוצר עצמאי, נאמן לעצמו לעומת יוצר העובד מול קהל יעד למול הסביבה. השניים שוחחו על התכונות והיכולות הנדרשות ממעצב בשוק העבודה של היום המושפע משינויים דרמטיים בתהליכי הפיתוח והעבודה, במהירות התגובה ובמולטי-דיסציפלינריות היצירתיות והגמישות המחשבתית הנדרשים ממעצבים במקביל לצורך במחשבה עצמאית וביקורתית, בראייה רחבה וחשיבה על משתמשי הקצה והשפעה על הסביבה - וכל אלה, כיצד הם באים לידי ביטוי במסגרת האקדמיה, הקורס ויחסי מרצה-סטודנט.

- הדס הימלשין וגלי כנעני (טקסטיל) - הוראה בין מחלקתית, קורסים משותפים לשתי מחלקות - איך עושים את זה? שוחחו על הפערים הקיימים בשיטות ובתהליכי עבודה ולמידה, על דגשים שונים שנתינים בתחומים שונים וכיצד ניתן ללמוד את התרבות של מקצוע מקביל, וכיצד ניתן

ב 22/03/2018 התקיים בשנקר יום עיון ראשון מסוגו אשר עסק בסוגיות ייחודיות להוראה בתחומי העיצוב והאמנות. דגש מיוחד ניתן להנעת שיח אקדמי ושיתופי בין מחלקות, בין ראשי המחלקות והמרצים מרחבי הפקולטה.

הרעיון לקיים יום עיון המתמקד בהוראת עיצוב נבע ראשית מהתחושה שנושא זה אינו מדובר מספיק, נכתבו עליו מעט מאוד מאמרים בעברית וגם בעולם הוא נושא נישתי מבחינה מחקרית וספרותית.

במסגרת פעילות היחידה לקידום ההוראה החלטנו לקדם משמעותית את התחום בשנקר ולהתחיל תהליך של פיתוח שיח אקדמי רחבי בפקולטה לעיצוב המייצר תקשורת בין מחלקתית ובינתחומית סביב הוראת עיצוב.

התחלנו בקיום שיחות עם נשיאת שנקר יולי תמיר, דיקאנית הפקולטה פרופ' יעל מוריה ועם ראשי המחלקות, אספנו ורשמנו מהם הנושאים והסוגיות הקשורים בהוראת עיצוב אשר מעסיקים את ראשי המחלקות ואשר מתלכדים עם החזון של הפקולטה.

בהמשך לכך שלחנו שאלון למרצי הפקולטה ובו ביקשנו מהם לציין ולדרג נושאים נוספים הקשורים בהוראה שברצונם לשוחח עליהם ולהעמיק בהם.

לאחר איסוף וניתוח תוצאות המשאל, ריכזנו את הנושאים הבולטים ביותר, אשר עניינו את רוב המרצים ובנינו תוכנית שכוללת הזמנה של מרצים אורחים בעלי התמחות בנושא מסוים כגון פרופ' אן בודינגטון מברייטון, אנגליה, אשר מחקריה עוסקים בתחום הוראת העיצוב ואשר התארכה בשנקר גם במסגרת פעילות התואר השני. קיימנו עמה פגישה מקדימה בה שוחחנו על מבנה הסדנא שהיא תעביר לסגל שלנו.

בנוסף נפגשנו עם יעל דורון-דרורי, לשעבר אחראית תחום חינוך ב-GOOGLE ישראל, אשר עוסקת בתחום של חשיבה גמישה, תקשורת בין-דורית וטכנופדגוגיה. יחד איתה גיבשנו נושא להרצאה המתאימה לקהל היעד שלנו.

כמו כן, פנינו חזרה אל ראשי המחלקות, שיתפנו אותם בנושאים אשר עלו בקרב המרצים וביקשנו מכל ראש מחלקה להציע נושא או שאלה לדיון ולבחור איש סגל עמו יהיה מעוניין לשוחח בפאנל. כך הרכבנו פאנל פקולטה רחב ומגוון וקהל המרצים הגיב והיה מעורב מאוד בדיונים.

לאחר דברי הפתיחה של נשיאת שנקר פרופ' יולי תמיר, שמעו חברי הסגל הרצאה קצרה מפייה של ד"ר רבקה ודמני, נציגת מל"ג וות"ת אשר הציגה תפיסות פדגוגיות מתקדמות אשר מטרתן

VU4U - תהליך שיפור הוראה בליווי עמיתים

אסנת ברגר ובטו כץ, המרכז לקידום ההוראה והלמידה, המכללה האקדמית להנדסה אורט בראודה

כמרצים אנו לא יכולים לראות את עצמנו כאשר אנו עומדים מול כיתה, אך אם היינו מצלמים את עצמנו ייתכן שהיינו נדהמים מהאופן שבו אנו נראים ומתנהגים בסיטואציה של הרצאה. ייתכן כי היינו רואים את עצמנו ממוקדים בחומר ובסטודנטים, ולעיתים מטבע הדברים מפספסים פניות של סטודנטים הממוקמים בשולי מוקד הקשב שלנו, ופוסחים על הזדמנויות פז לשיפור והעמקת הידע של הסטודנטים. רובנו מומחים בעולם התוכן שלנו, אך לא למדנו פדגוגיה מעולם, ולכן אנחנו לרוב מרצים באותה הדרך בה אנחנו עצמנו למדנו.

אם היינו יכולים לפצל את עצמנו לשניים, לצאת מגופנו ולצפות בעצמנו מרצים, היינו יכולים לזהות את אותן הזדמנויות שחמקו, את הטעויות הקטנות, את הרגעים שבהם אנו ממוקדים בלוח ולא רואים את הקהל. אם הייתה לנו הזדמנות ללמוד פדגוגיה היינו מבחינים כי באמצעות כמה טכניקות פשוטות אנו יכולים לשפר את איכות ההוראה בצורה משמעותית.

ובכן, כיוון שפיצול או שיבוט אינם אפשריים (לפחות כרגע)... אנחנו במרכז לקידום ההוראה והלמידה באורט בראודה מציעים למרצים הזדמנות פז לפצל את עצמם ולצפות בעצמם מרצים. לא, לא התחלנו לשבט, אך יש לנו תהליך אשר משיג תוצאות דומות... תהליך למידה עם עמיתים - תהליך בו עמית הוראה מגיע לצפות במרצה לאורך שתי הרצאות במהלך הסמסטר ולאחר מכן נותן לו משו.ב.

מי הם עמיתי ההוראה? הם יכולים להיות מרצים מן המחלקה של המרצה הנצפה או ממחלקה אחרת עם רקע פדגוגי משמעותי אשר עברו תהליך הכשרה ייעודי לעריכת תצפית ומתן משו.ב על הוראה. לא מעט מאתנו שיקראו שורות אלה יחשבו שזוהי בעצם דרך נוספת לבחון באופן סמוי עד כמה אנחנו מרצים טובים. האמת לא יכולה להיות יותר רחוקה מזה... התהליך הוא דיסקרטי, המידע לגבי התצפית והמשו.ב נשאר בין עמית ההוראה ובין המרצה. יש למרצה אפשרות לבחור עמית מן המחלקה, ממחלקה אחרת, או מומחה מן המרכז לקידום ההוראה והלמידה. מטרת התהליך הינה לתרום לעמית ולהיתרם ממנו חזרה תוך כדי שיפור דרכי ההוראה.

בסמסטר האחרון בוצע פיילוט למידה עם עמיתים בו מספר מרצים התנדבו לעבור את התהליך, אחד מהם הוא ד"ר ערן בוסיס מן המחלקה להנדסת ביוטכנולוגיה. שאלנו את ערן מספר שאלות על תרומת התהליך לשיפור איכות ההוראה שלו.

ערן, מה היו המטרות שלך בתהליך? רציתי לקבל משו.ב אמיתי וישיר על האם הסטודנטים מבינים את מה שאני אומר בכיתה, האם אני מצליח להעביר את המסר המדעי, ובאופן כללי איך אני יכול לשפר את יכולת ההוראה שלי.

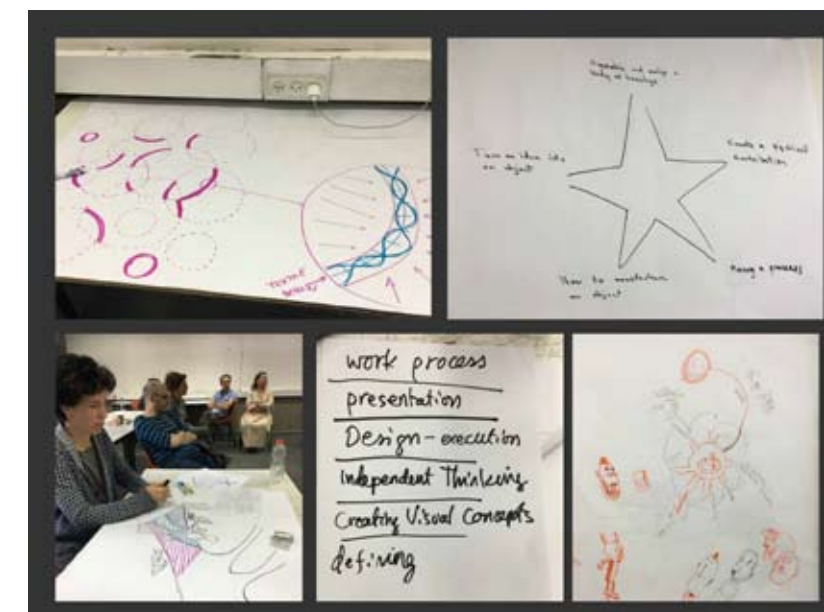
האם היו לך חששות לפני תחילת התהליך ואם כן אילו? לא, הייתי שותף לבחירה של העמית שילווח אותי בתהליך וגם אם בהתחלה לא ידעתי למה לצפות, מיד הבנתי שהתהליך הוא בשבילי ועבורי ואין לי כל סיבה לחשוש.

איך הרגשת לאורך תהליך הלמידה? אמנם התהליך היה קצר, אך התרשמתי שהמטרה האמיתית היא לשפר את איכות ההוראה והעברת המסר לתלמידים.

לייצר מכנה משותף לעבודת צוות וללמידה זה מזה.

- יואב זיו עם הסטודנט עדן עופר (עיצוב תעשייתי) - מהם המאפיינים של קורס מוצלח? השניים איפיינו טיפוסים סטודנטים וכיצד טיפוסים אלה מגבשים דינמיקה כיתתית קבוצתית, כיצד מרצה יכול ללמוד לתת מענה לכל אחד מהטיפוסים ובאופן זה להוביל טוב יותר את הקבוצה ולתמוך בדינמיקה חיובית ומקדמת.

בצהרים (חלקו השלישי של יום העיון) התקיימה סדנא עם פרופ' אן בודינגטון (מ-ברייטון, אנגליה) במהלכה שוחחו המרצים בנושא תהליכי למידה המתמקדים בתוצרי למידה והקניית יכולות (Learning Outcomes) לעומת תהליכי למידה המתמקדים במטרות ותוצאות פרקטיות (Objectives). המרצים התפצלו לקבוצות עבודה, שירטטו באופן ויזואלי תהליך למידה רצוי ותהליך למידה מצוי וניסחו מטרות וציפיות מתהליכי הלמידה במחלקותיהם לעומת פערים ואתגרים שהם מוצאים כיום, נערכה השוואה בין המחלקות השונות ושיחת סיכום בה עלה דיון מעניין באשר לאופי הלימודים בפקולטה ומידת הסנכרון בין המחלקות ודרך הלמידה בהן.

עובדים קשה על פיתוח מיומנויות רכות

שרון תדהר, המרכז לקידום ההוראה והלמידה, המכללה האקדמית להנדסה אורט בראודה

מהי מיומנות רכה ומדוע קוצאים אלה מיומנות 'רכה'? מדוע מיומנות רכה נפסג
כקלה מה להנדסה ולכלל זה? ואיך זה קשור אלינו?

לפני שנה בדיוק הסברתי לבתי, שהייתה בשנתה האחרונה בבית הספר היסודי, שהרבה תחומי חיים רלוונטים לגביה מתנהגים במודל של פירמידת: פירמידת מזון, פירמידת צרכים, פירמידת פעילות גופנית. כתגובה ציירה לי את פירמידת המקצועות שלה, והסבירה לי למה צריך להכין שיעורים במתמטיקה (כי זה חשוב לחיים), ולמה כישורי חיים זה שיעור מיותר.

אך סיפורנו מתחיל לאו דווקא בבתי, אלא בבית ספר לרפואה. סטודנטים לרפואה אשר חילקו את המקצועות שלהם לשתי קבוצות: המקצועות הקשים כמו אנטומיה, ביולוגיה וכיו"ב, והמקצועות הקלים כמו פילוסופיה, אתיקה וכיו"ב. החלוקה הזו זלגה מבית הספר לרפואה לתחומים אחרים. את המקצועות הקלים אפשר ללמוד לבד או להוריד מתוכנית הלימודים.

היום אנו יודעים כי אין שום דבר קל במיומנויות רכות, לא כל שכן הן קריטיות והרבה יותר קשות להוראה. מהנדסים ואנשי תוכנה שניגשים לראיונות עבודה נחשפים לכך שהחברות המגייסות בוחנות לא רק את הידע המקצועי שלהם, אלא גם יכולות נוספות אלו, היכולות הרכות או, כפי שנקראות היום, חיוניות.

בהחלטה על גיוס מהנדס לעבודה יש משקל לתוצאות מבדקי המיומנויות, ולא רק לתוצאות מבדקי הידע המקצועי. ועד האקרדיטציה ללימודי הטכנולוגיה וההנדסה בארה"ב הציע באחרונה לבחון את התוצרים של תהליך הכשרת המהנדסים. לצורך זאת הוגדרו יכולות הנדרשות מהמהנדס הבוגר, הכוללות ידע ויישום, אך גם יכולות אחרות, כמו תקשורת בין-אישית, למידה רציפה, פיתוח מערכת על פי צרכים ויכולת עבודה בצוות.

הנקודה המעניינת היא, שבשאלון לדירוג חשיבות היכולות האלה בקרב 1,622 חברות נמצא שהיכולת החשובה ביותר שמנהלים מדרגים אצל מועסקים חדשים היא "יכולת תקשורת גבוהה". לא מדובר ביכולת שנדרג ראשונה באופן אינטואיטיבי לגבי מהנדס מצטיין - ובכל זאת, לא פחות מ-91% מהחברות שנסקרו דירגו אותה כ"חשובה ביותר" או "הכרחית". במקום השני בדירוג החברות נמצאה היכולת "לפתור בעיות הנדסיות" ורק במקום השלישי והרביעי נמצאו מיומנויות קשות קלאסיות, כמו יישום ידע מדעי ושימוש בכלים הנדסיים מודרניים.

בסדנא שערכנו במכללה לראשי המחלקות להנדסה לפני שנתיים עם מנהלים בכירים בתעשייה הישראלית בנושא צמצום פערים בחינוך ההנדסי עלתה פעמים חוזרות ונשנות הטענה כי בוגרי ההנדסה חלשים בעבודת צוות, אינם יודעים לנהל את זמנם, וחסרים יכולת התבטאות בכתב ובע"פ כמו גם כושר שכנוע. ציפיית התעשיינים היא שהבוגרים יגיעו לתפקיד

מה היה היחס של העמית? מצוין. מהרגע הראשון קיבלתי את התחושה שהמטרה היא לסייע לי לשפר את איכות ההוראה והעברת המסר, ולא להעריך את הביצועים שלי כמרצה.

האם הרגשת שהפרטיות שלך נשמרת? כן.

האם מצאת שהתהליך תרם לך? בהחלט. העמית נתן לי משוב מפורט עם הערות לשימור והערות לשיפור. כיוון שהמשוב התקיים זמן קצר לאחר השיעור, יכולנו לנהל דיון על נקודות ספציפיות שעלו בשיעור ולהבין יחד כיצד ניתן לשפר את ההוראה. בנוסף, העמית צייד אותי בכלים פרקטיים שניתן להשתמש בהם באופן מיידי.

מה המסקנות מהתהליך שעברת? נראה לי משמעותי וחשוב מאוד. הייתי שמח שבכל סמסטר אני אוכל לקבל משוב כזה במהלך הסמסטר ולא רק משוב של הסטודנטים בסוף הסמסטר. לדעתי, מעבר לשיפור ההוראה בטווח הארוך, הכלי הזה יכול לשמש גם בטווח הקצר - במקרה שיש למרצה קשיים עם כיתה ספציפית אז אפשר להשתמש בעמיתי הוראה כדי לקבל נקודת מבט נוספת על המתרחש בכיתה.

האם היית ממליץ לחבר להיעזר בתהליך למידה עם עמיתים? בוודאי.

מה היית ממליץ לשפר בתהליך? כדאי לחשוב על דרכים לשלב את הסטודנטים בתהליך, אחרי שהעמית נתן משוב, להיעזר בו גם כדי לקבל גם את נקודת המבט של הסטודנטים.

שאלנו גם את בטו, עמית הוראה במרכז לקידום ההוראה והלמידה, על התהליך מנקודת מבט של צופה.

כיצד אתה ניגש לתהליך? אני יוצא מנקודת הנחה שהתהליך מתבצע לטובת המרצה הנצפה, אני עושה הכל בכדי לשמור על האמון שהמרצה נתן בי.

מיהו לדעתך הצופה האידיאלי? כמובן שלמרצה שמגיע מאותה המחלקה ומכיר את התכנים יותר קל, אך עם זאת מרצה כזה יכול למצוא עצמו מתעסק בתכנים כאשר המטרה המרכזית של התהליך היא שיפור איכות ההוראה ולא מיקוד בתכנים, על כן מומחה לקידום ההוראה עדיף לדעתי במקרה זה.

למי אתה ממליץ לעבור תהליך למידה עם עמיתים? לכל אחד שמעוניין לשפר את איכות ההוראה שלו. אם מניחים בצד את החשש מחשיפה, זה בנוס למרצים, אשר מספק להם עוד מידע מעבר לסקרי הוראה המושפעים מגורמים נוספים מלבד איכות ההוראה.

תהליך למידה עם עמיתים ממשיך גם בשנה"ל הקרובה, ואנו נשמח לדווח על תוצאותיו בהמשך.

תהליך קליטת מרצים חדשים

עד לפני כשנתיים נעשתה קליטת מרצים חדשים באורנים על פי "תורה שבעל פה" בלבד, ללא תהליך כלל-מכללתי מובנה, וכתוצאה מכך הגיעו אלינו הדים שמרצים אלו חשים תלושים, אינם יודעים למי לפנות בנוגע לנושאים שונים, וחסרי הבנה בסיסית של הארגון. כמו כן, בגלל המבנה הגיאוגרפי המבוזר של המכללה, הם התקשו להתמצא במרחב ולעיתים קרובות לא היו נפגשים עם קולגות במסדרונות (שכמעט ואינם) או בשבילים המרוכים והמפוזרים. תחושות אלו התחזקו באמצעות מחקר שנעשה שתיקף את חוסר ההתמצאות ותחושת השייכות הארגונית החלשה בקרב מרצים חדשים.

בעקבות המחקר יזמנו תהליך מאורגן ומקיף לקליטת מרצים חדשים, בשיתוף עם יחידות נוספות במכללה: משאבי אנוש, מזכירות הפקולטות, מחלקת מערכות מידע ומשרד הרקטור. הגדרנו תהליך ארגוני ואפיינו תהליך מחשבי תומך. התהליך מתחיל משלב הגדרת הצורך במרצה חדש לקורסים מסוימים וממשיך אל תוך כל שנת ההוראה הראשונה, ומטפל גם בהיבטים מנהליים (הגשת מסמכי השכלה, מסירת תו חנייה, וכד') וגם בהיבטים פדגוגיים (דרכי הוראה במכללה, ליווי אישי בתכנון קורס, וכד').

כיום אנו מסיימים שנת הפעלה ראשונה של התהליך בכללותו, ועומדים לפני השקת התהליך הממוחשב. עדיין יש צורך לבחון את התהליך, לשכללו ולחדדו על-ידי כל השותפים לדרך, על בסיס שנת הניסיון הראשונה. כבר בשלב זה ניכרת הצלחה רבה, וכל השותפים, המרצים החדשים והיחידות המכללתיות השונות כאחת, נהנים מפירות השינוי. אנחנו רואים תהליך זה כדוגמה לדרך שבה המרכז לקידום ההוראה יכול להוביל תהליכי שינוי מכללתיים רחבים יותר מהגדרה המצומצמת של תפקידו כמקדם הוראה במכללה.

ומה הרווחנו מהתהליך?

- מרצים חדשים המעידים על תהליך קליטה נעים הנותן תחושת בטחון ושייכות.
- מרצים חדשים הולמדים החל מיזמם הראשון במכללה להיעזר בשירותינו, ומאפשרים לנו להשפיע על דרכי ההוראה שלהם.
- מיסוד מסורת של שיתופי פעולה עם יחידות שונות ברחבי המכללה.
- מיצוב המרכז לקידום ההוראה כגוף מוביל במכללה.

שימוש במוקים (MOOCs)

עם סיום שנת הלימודים הסתיים באורנים פיילוט פורץ דרך בהוראה האקדמית, כאשר כ-300 סטודנטים בשנה א' צלחו בשלום התנסות בלמידת MOOC במגוון נושאים - מוזיקה, תזונה, אמנות, תפקודי מוח ועוד, אותם הם בחרו מתוך היצע נתון. הקורסים התקיימו כחלק מלימודי "תרבות ודעת" הקיימים במכללה ומטרתם לקיים תשתית של ידע רב-תחומי נרחב לכלל הסטודנטים, במקביל להתמקצעותם בחוג מסוים.

כיצד הגענו לכך?

קורסי MOOC (מוק - Massive Open Online Course) הם קורסים מקוונים המופקים על ידי מוסדות אקדמיים מובילים בעולם, ומונגשים לקהל בחינם כך שבכל קורס יכולים ללמוד

ראשון בתעשייה מצוידים בכישורים אלו. המחקר העדכני של פרופ' ארנון בנטור, ד"ר אביגדור זוננשיין ותמר דיין ממוסד נאמן בטכניון, "חינוך מהנדסים במאה ה-21 היבטים גלובליים ונגזרות למדינת ישראל", משנת 2018, מציין כי במשך שנים הגישה המקובלת באקדמיה הייתה שאת הכישורים הללו שאינם נוגעים לליבת ההבנה הטכנולוגית הבוגרים ירכשו בשנים הראשונות לעבודתם, אך כעת ברור שאם האקדמיה לא תתעשת ותסגור פערים אלו היא עלולה במהרה להפוך ללא רלוונטית ולאבד את הסטודנטים.

תפיסתנו במרכז לקידום ההוראה והלמידה היא כי הקניית ותרגול המיומנויות הלכה למעשה במהלך הלימודים בתוך הקורסים תאפשר הטמעה של המיומנויות ושימוש מושכל בהן כבר במשך חיי הסטודנט. כחלק מהחזון האירגוני הציבה לעצמה המכללה כיעד את הקניית המיומנויות בתחום זה, על מנת להקנות לבוגרינו כלי נוסף קריטי ותחרותי בשוק העבודה.

בשנת הלימודים הבאה תשע"ט סמסטר אנו יוצאים עם קורס חדש, פרי פיתוח שלנו, אשר מטרתו היא חשיפת הסטודנטים למיומנויות אלו כבר בתחילת הלימודים. בקורס (חובה לכל סטודנט) ילמדו ויתרגלו מיומנויות של ניהול עצמי: התמודדות מול זמן מוקצב ועומס מטלות, פתרון בעיות לא מובנות (בשונה מפתרון בעיות מובנות הנלמד בקורסי היסוד בתואר), עבודה בצוות ותקשורת אפקטיבית של רעיונות. הדגש הוא על שילוב תפיסות חדשניות ומתן כלים עדכניים וישומיים לסטודנט.

במקביל אנו עובדים על שילוב מיומנויות רכות בקורסי התכן ההנדסיים במהלך הלימודים כחלק בלתי נפרד מתוכנית הלימודים בכל המחלקות. ניצנים ראשונים לכך נמצאים כבר במחלקה להנדסת תוכנה ובמחלקה לתעשייה וניהול. הקורס הראשון בו יושמה מודולה מלאה של עבודת צוות כחלק אינטגרלי מהקורס הינו שיטות מתודולוגיות בהנדסת תוכנה. הקורס פועל במתכונת זו כבר שנתיים. במסגרת יחידת לימוד זו לומדים הסטודנטים להציב מטרות צוותיות ואישיות, לבחור מודל צוות מתאים לצוות הפרויקט, לתת משוב עמיתים בונה לחבריהם בצוות, לנתח את קבלת ההחלטות במהלך העבודה ולבצע רפלקציה על התנהלותם הצוותית והאישית.

מרבית הסטודנטים מדווחים כי הם גאים להיות נושאי בשורה בתחום זה ומקווים להוות מודל לחבריהם במוסדות דומים.

עד מאות אלפי אנשים ברחבי העולם בו-זמנית. נושא זה התקדם מאוד בשנים האחרונות בעולם ובארץ, וככזה הוא מעורר שאלות על הפוטנציאל האפשרי שלו כדרך למידה (ראו גיליון מס 4 של הוראה באקדמיה). באורנים החלטנו להרים את הכפפה, ופתחנו קבוצת עניין למרצים המעוניינים לבחון כיצד לשלב את המוק בהוראה במכללה, במטרה לחשוף את בוגרינו אליו ככלי ללמידה עצמית עבורם כלומדים לאורך החיים וככלי הוראה אפשרי בבית הספר עבורם כפרחי הוראה. ניגשנו לתהליך דרך תפישת "הנבחרת" שפותחה ב"ערי חינוך". התנסונו בלמידת מוק משותפת וחיפשנו אחר הדרך לשילוב מוקים בהוראה במכללה. תוך כדי התהליך הבנו שאין דרך אחת, אלא שיש צורך במודלים מגוונים המאפשרים לשלב מוקים בקורסים השונים במכללה.

לאחר שנת פיילוט ראשונה במהלכה לוותה נבחרת המרצים על-ידי צוות המרכז, קיבלה הטמעת הלמידה עם מוקים ערוץ נוסף: לימודי תרבות ודעת העוסקים בהנחלת ידע כללי לכלל הסטודנטים לתואר הראשון במכללה. מטרת ההחלטה לחייב כל סטודנט ללמוד קורס מוק הייתה לאפשר לו להתנסות בלמידה מסוג זה, לבחור את תחום הדעת המעניין אותו, להתנסות בלמידת עמיתים, לעמוד באתגר של למידת קורס שלם באנגלית, להכיר את עולם המוקים, ולהיחשף לדרכים בהן יוכל בעתיד לעשות שימוש בכלי זה כלומד וכמורה. בנקודת המבט המכללתית, ביקשנו ליצור מענה להרחבת הידע הכללי גם ללא מומחי תוכן מסגל המכללה, למצב את המרצים כמנחי תהליך ולא מומחי תוכן, ולאפשר להם להתנסות בדרך הוראה-למידה המשלבת טכנולוגיה לצד הנחיה. בניגוד למוק הקלאסי, הקורס ניתן כקורס משולב הכולל למידה עצמית מקוונת, מפגשים קבוצתיים מונחים ומפגשי מליאה. המוקים בהם נעשה שימוש נבחרו על ידי המרצים מתוך מגוון המוקים הקיימים ברשת בשפה האנגלית בתחומי עניין שונים, כאשר המרצים שימשו כמנחים של תהליך הלמידה ולא כמומחי תוכן בתחום בו עוסק המוק. כל מרצה ליווה קורס שכלל מספר מוקים, והסטודנטים חולקו לקבוצות בנות כ-5-8 חברים, שהיוו קבוצת למידה ותמיכה זה לזה בתהליך הלמידה.

כבכול יוזמה משמעותית חדשה, גם נושא זה לווה במחקר אותו אנו מסכמים בימים אלו במטרה להפיק לקחים להמשך. ממצאים ראשוניים של המחקר המלווה מראים כי עבור מרבית הסטודנטים הייתה זו התנסות ראשונה בלמידה מקוונת, ובלמידה בשפה האנגלית. מרביתם מצאו בכך חויית למידה חיובית, וציינו את תרומת הקשר עם קבוצת הלמידה ועם המרצה כגורם משמעותי ביכולתם להתמודד עם האתגר שבלמידה מסוג זה. יתכן והדבר מצביע על כך שסטודנטים יכולים לעמוד במשימות מאתגרות יותר ממה שנראה בתחילה, בעזרת תיווך והכוונה מתאימים. לנו כמערכת יש לא מעט לקחים הנוגעים הן לענייני שיבוץ מערכת, והן לצורת העבודה, מרחב הבחירה הניתן לסטודנטים ורמת התמיכה הנדרשת, אך בסך הכל מדובר בפייילוט מוצלח, המרחיב את מגוון דרכי ההוראה העומדות לרשות המרצים ומקדם את הסטודנטים, תוך שימוש מושכל במשאבי הטכנולוגיה.

כאמור, המחקר עדיין לא הסתיים, אך דגימות קלות של אמירות הסטודנטים יוכלו אולי להעביר בצורה הטובה ביותר את חוות דעתם לגבי הלמידה במוק:

☞ שיכרתי את האנצ'אייט שלי ואג הידע שלי בענף אסימטריס חיוניים בקול האדמ, דבר שבנייני חסוב שבולק יאמדו. הגמברתי מאוד אנש שבמנו ואהבתי אלווד בקבוצה.

☞ צלמ צה שהכל באינטרנט ואפשר אלשג את העבודה מהבית צה היה מיובי כי ככה אפשר אנחל אלצמי את הצמנים בלי שיכרבו לי.

☞ קיבלתי מידע בנושא מדע יחסיי אולי, ואמדתי מילויס מדשג האנצ'אייט.

☞ בהגמלה פמדתי כשכרתי את המשימות האלוכוב, אבל צה לא השפיע עלי. כמעט כל יום הייתי נכנסת אמוודלי, ומעניינת קוראת מנסה אהבתי הכל ומגנלתי אכן הצלמתי אלווד ואסיימ.

☞ הבעיה העיקרית הייתה השפה האנצ'אייט, אך בעצרת מברי הצווג הצלמתי.

קידום הוראה במכללה האקדמית עמק יזרעאל - דיווח על הכנס השנתי/ ענת ירון ענת, ראש המרכז לקידום ההוראה

בתאריך 20/6/2018 קיימנו במכללה האקדמית עמק יזרעאל את כנס קידום ההוראה השנתי השני. הכנס יועד למרצים ומתרגלים במכללה. ההרצאה המרכזית בכנס היתה של ד"ר רבקה ודמני, חברת מל"ג וות"ת, שהרצתה בנושא טכנולוגיה כמנוף לשינויים בהוראה, למידה והערכה במוסדות להשכלה גבוהה. ד"ר ודמני הרצתה על חדשנות בהוראה, דיברה על למידה דיגיטלית ויתרונותיה וכן הסבירה על מדיניות מל"ג והמודל התלת-רבדי לקידום הוראה במוסדות להשכלה גבוהה. המשך הכנס בוצע ב"כוחות מקומיים", במתכונת של הרצאות קצרות.

במושב הראשון שמענו את הרצאתו של רו"ח שי צבאן מהחוג לכלכלה: "דברי איתי יותר" - אינטראקציה בקורס מקוון, שכללה טיפים רבים וחשובים לאינטראקציה עם סטודנטים בקורסים מקוונים, שבחלקם רלבנטיים מאוד לכלל הקורסים. פרופ' יוני מזרחי, ראש החוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, הרצה בנושא הרכשת כישורי ניהול רכים לסטודנטים מוטי כישורים הנדסיים באמצעות משחק רשת מקוון: לקחים ותובנות - פרופ' מזרחי סיפר על הקורס 'משחק עסקים', שהעביר ביחד עם ראש החוג למערכות מידע, פרופ' עפר עציון, קורס שמשלב מספר אלמנטים של חדשנות בהוראה ונלמד בשיטת 'הכיתה ההפוכה'. לדבריו, הקורס הצליח מעבר למצופה, הן ברמת המוטיבציה של הסטודנטים ומעורבותם והן במיקומם הגבוה בדירוג העולמי. טלי אבוטבול, מנהלת מרכז הסימולציה בחוג לסיעוד, הרצתה בנושא: סימולציה - חשיבה חדשה "בתוך הקופסא" - טלי הציגה את מרכז הסימולציה המתקדם שבמכללה ודיברה על היתרונות שבלמידה באמצעות סימולציה, בחוג לסיעוד ובכלל. את המושב סגרו ד"ר גילה יעקב וד"ר דפנה הלפרין מהחוג למנהל מערכות בריאות שהרצו בנושא סימולציה של ניהול מרפאה כאמצעי לאינטגרציה של ידע ומיומנויות - בהרצאתן הוצג קורס בו מתנסים סטודנטים בחוג בסימולציה לניהול מרפאה, והודגם כיצד מיומנויות חיוניות שונות וידע רלבנטי באים לידי ביטוי באופן למידה זה.

המושב השני של ההרצאות הקצרות נפתח בהרצאתם של ד"ר ורד אלישר מלכה וד"ר ירון אריאל מהחוג לתקשורת בנושא: סמארטפונים באקדמיה: עמדות סטודנטים ומרצים ביחס למקומם באקדמיה - בהרצאה הוצגו תוצאות מחקרם בנושא, והושם דגש על המשותף והשונה שבין תפיסת המרצים לתפיסת הסטודנטים לגבי השימוש בסמארטפון באקדמיה. כהמשך להרצאתם, ד"ר אורית שמיר בלדרמן, מהמרכז לקידום ההוראה, הציגה ממצאי סקר סטודנטים בנושאי הוראה - סקר שהועבר (מטעם המרכז לקידום ההוראה) בקרב הסטודנטים לקראת הכנס. בסקר נשאלו הסטודנטים על העדפותיהם בין הוראה מקוונת להוראה בכיתה, וכן על עמדתם לגבי שימוש בטכנולוגיות שונות בהוראה. גילינו שבקרב 433 הסטודנטים המשיבים, רובם "דור ה-Y", עדיין ישנה העדפה להוראה בכיתה, בעיקר בקורסי חובה. שמחנו לארח את המרצה השלישי במושב זה, הסטודנט יובל ווידה, סיו"ר ומ"מ יו"ר אגודת הסטודנטים שהעביר דיווח על פעילות מחלקת אקדמיה באגודת הסטודנטים במכללה. ההרצאה האחרונה היתה

אלבק, סגן רקטור האוניברסיטה, פרופ' ניצה דוידוביץ, ראש הפורום לקידום ההוראה בישראל וד"ר קרן גולדפרד, מנהלת המרכז לקידום הוראה באוניברסיטת בר-אילן. בהמשך, התקיימה הרצאה של הסטיריקן והפובליציסט, קובי אריאלי, אשר דיבר על מה שהוא מכנה "סלט" בחברה הישראלית, כלומר הצורך שמצד אחד יהיה איזשהו "עירוב" של החלקים השונים של החברה בישראל, אך עירוב המאפשר שכל אחד מן ה"ירקות" ישמור על הייחודיות שלו.

המושב השני של הכנס כלל פורום של הממונים על תכנית "תקווה ישראלית" במוסדות האקדמיים השונים. בהובלתה של ד"ר פרידגוט-נצר, שוחחו המשתתפים על סוגיות שונות, כמו גם על קשיים ומטרות של רב-תרבותיות בזירה האקדמית. את המושב חתם מופע "סלאם ג'אם" - מופע ספוקן וורד מוזיקלי, בו אמני "פואטרי סלאם" הציגו מופע שירה מדוברת ואלתור מוזיקלי בנושא רב-תרבותיות בחברה הישראלית ומן הפרספקטיבה של קבוצות שונות בחברה, כמו עולי בריה"מ לשעבר, חילונים ודתיים.

הכנס הסתיים במושב ייחודי וראשון מסוגו, במסגרתו התחלקו משתתפי הכנס הרבים לשש כיתות סדנה בנושאים שונים הקשורים ברב-תרבותיות, כגון הוראה כשירה תרבותית, מחקר כשיר תרבותית, מתחים חברתיים בקמפוס וכן סדנת "תיאטרון פלייבק" בשירות הרב-תרבותיות. החלוקה לכתות סדנה הוכיחה את עצמה כיעילה וכמוסיפה נדבך משמעותי נוסף על הכנס השנתי של המרכז. לפיכך, החלטנו להמשיך בפורמט זה גם בשנים הבאות.

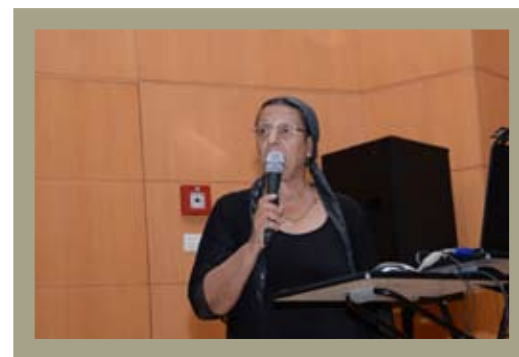
של כותבת שורות אלו, ד"ר ענת ירון ענתר, ראש המרכז לקידום ההוראה בנושא: "לא שיש לי אשליות בקשר ללונדון" - רשמים מרכזיים מסיוור לימודי באנגליה - בהרצאה זו הועברו עיקרי הרשמים מהסיוור הלימודי של ראשי המרכזים לקידום ההוראה באנגליה (במרץ 2018).

בתום הכנס הוזמנו המרצים לסיוור במרכז הסימולציה בחוג לסיעוד, שהוא ממרכזי הסימולציה המתקדמים בארץ. המרצים הוזמנו לחשיבה משותפת על שילוב סימולציה בהוראה ובמחקר.

לאחר הכנס דיווחו המשתתפים בו על עניין ועל רעיונות חדשים שקיבלו במהלכו ובכוונתם ליישם בשנה"ל הקרובה.

תמונות מהכנס:

אחדות או אחידות?

רב-תרבותיות בהוראה אקדמית: תמונת מצב, דילמות, יעדים

סיכום הכנס השנתי של המרכז לקידום הוראה באוניברסיטת בר-אילן / קרן

גולדפרד וגלעד גרינוולד

ביום ירושלים, כ"ח אייר תשע"ח, 13 במאי 2018, ערך המרכז לקידום הוראה באוניברסיטת בר-אילן את הכנס השנתי הארצי שלו, השביעי במספר. הכנס השנה עסק בנושא של רב-תרבותיות בהוראה אקדמית, והוא התקיים בשיתוף פעולה עם פרויקט "תקווה ישראלית" שיזם נשיא המדינה מר ראובן ריבלין, ואשר תכליתו רואה במרחב האקדמי כאפשרות ליצירת תקשורת טובה יותר בין מגזרים שונים בחברה הישראלית, בדגש על יהודים-ערבים וחילונים-דתיים-חרדים. את הכנס סייעה לארגן ד"ר ליאת פרידגוט-נצר, נציגת הפרויקט באוניברסיטת בר-אילן.

הכנס נפתח עם דברי ברכה מאת פרופ' מרים פאוסט, רקטור האוניברסיטה, פרופ' אמנון

מודל מטא-אסטרטגי לקידום איכות ההוראה באקדמיה

ניסים אבישר, יהודית וינברגר, דובי וייס ודורית ברחנא-לורנד / מכללת סמינר הקיבוצים

אחד האתגרים המרכזיים עמו אנו מתמודדים בנושא קידום הוראה של הסגל במכללה הוא העלאת שיעור ההשתתפות של המרצים בפעילויות המוצעות ובחינת מידת הטמעת השינויים בקרב מרצים המקבלים סיוע מטעם היחידה לקידום ההוראה. לאור ההיענות הנמוכה של כלל המרצים להשתלמויות הפתוחות שהוצעו להם, הוחלט במכללת סמינר הקיבוצים, לשנות את התפיסה ואת אופן הפעילות הנגזר ממנה ולהתמקד בתהליכי חניכה וליווי אישיים (בין עמיתים) וכן בעבודה עם צוותי עבודה אורגניים. אופן עבודה זה נותן מענה לקושי בהטמעת הכישורים הנלמדים בקורסים ומאפשר חיבור הדוק בין המתודות ובין התכנים. בתחילת סמסטר א' בשנה"ל תשע"ז התחלנו בפיילוט, בהיקף מצומצם, המבקש ליישם רציונל שונה וחדשני, אשר יוצג במאמר זה.

הפרויקט שיוצג מסמן שינוי עקרוני בתפיסת קידום ההוראה במכללה ומדגיש שני עניינים: חיבור בין ידע פדגוגי לבין תוכן הלמידה (ידע פדגוגי תלוי תוכן; Shulman, 1987) והקשר לקורסים ספציפיים של אנשי הסגל. עיקרו של הפרויקט הוא בתהליכי ליווי אישיים בהיקף מצומצם, הממוקדים במיומנויות ובכלים הרלוונטיים לקורסים שאותם מלמד המרצה. התערבות זו נועדה לפתח מערכי הוראה שיוטמעו על ידי המרצים בהוראה בקורסים וללוות את יישומם בשלבים הראשונים. חדשנותו של הפרויקט טמונה בתהליכי הלמידה המטא-קוגניטיביים המלווים את העשייה ובפוטנציאל שלהם לפיתוח דגמי הוראה מיטביים הניתנים ליישום בתחומי תוכן דומים ואחרים, בשלב הבא. מדובר בפרויקט שמבקש לפתח מודל תיאורטי ופרקטי חדשני שיקדם שינוי בתפיסת הכשרת סגלי הוראה במוסדות אקדמיים, וזאת תוך התבססות על מודלים שיעילותם הוכחה במערכות חינוך (הוראה וקורסים) (Koehler & Mishra, 2009). לתהליכים מטא-קוגניטיביים מסוג זה פוטנציאל רב בפיתוח ידע ייחודי להוראה והשפעה על יכולתה של המערכת להשכלה גבוהה בישראל להתמודד עם אתגרי טיפוח כישורי הוראה במציאות המשתנה. מניסיונו הראשוני אנו משערים כי המודל שנפתח יוכל לתת מענה למוסדות שונים העוסקים בהוראה של תחומי ידע מגוונים, ולסייע להם לקדם פדגוגיה מיטבית תלוית תוכן.

רציונל הכשרתי חדש

המהלך המוצע שואף לבנות מודל להובלת שינוי בדפוסי העבודה הקשורים לקידום ההוראה באקדמיה. ייחודו של המודל הוא בכך שבמרכזו ניצבת המשגה של מטא-אסטרטגיה, ולא רק רכישת האסטרטגיה. כלומר, הידע הדיסציפלינרי התוכני של הקורס, תחום המומחיות של המרצה, הופך להיות ההקשר לרכישת מיומנויות מקדמות הוראה. במהלך זה, המרצים רוכשים מיומנויות הוראה חדשות בעצמם, באופן שמאפשר להם להשתמש במיומנויות אלה, אלא גם להבין כיצד הופכים אותן לכלים בהוראה ולמיומנויות הנלמדות בגלוי ולא במובלע.

הכנס הארצי השנתי השישה עשר של מיט"ל 2018 / אלי שמואלי

השנה, הכנס הארצי השנתי השישה-עשר של מיט"ל בנושא למידה והוראה מוגברות טכנולוגיה בהשכלה הגבוהה: כיוונים ומגמות, התקיים באוניברסיטה העברית בירושלים. פתחנו את הכנס בברכת יו"ר מיט"ל, פרופ' אהרון פלמון, ופרופ' חיים טייטלבוים, יו"ר מחב"א, שאתגר את הקהל בשאלה כיצד ניתן להעלות את המודעות, ולסייע לאנשי חינוך באימוץ והטמעת של טכנולוגיות למידה בתהליכי ההוראה במוסדות להשכלה גבוהה.

הרצאת מפתח בכנס מפי Dr. Teresa Cerratto Pargman מאוניברסיטת שטוקהולם עסקה נושא "בצומת של טכנולוגיה ושיטות עבודה חינוכיות". בהמשך ניתנה הרצאת מליאה נוספת מאת מארק לסטר, מנהל שותף של FutureLearn, שהציגה תובנות על הצלחות ואתגרים בפיתוח של קורסי MOOC, והרצאת מליאה של ד"ר אייל דורון, שהציגה מודלים לחשיבה יצירתית בעולם דיגיטלי.

בין הרצאות המליאה בכנס הוצגו מושבים מקבילים שהציעו מגוון רחב של הרצאות הכוללות מושבים מחקרניים ויישומיים, ותצוגת פוסטרים. בין המושבים וההרצאות, התאספו בתערוכת טכנולוגיות עשירה ומגוונת של נותני חסות, ובחנו פתרונות טכנולוגיים מגוונים לשילוב בהוראה האקדמית ובכלל.

בכנס נכחו מעל ל-300 משתתפים, אשר הגיעו מ-40 מוסדות חינוך והשכלה. התקיימו 11 מושבים, אשר במסגרתם הוצגו מעל ל-50 הרצאות.

אתר מיט"ל: <https://meital.iucc.ac.il>

בזכות ההמשגה המפורשת של השימוש במיומנויות ההוראה והלמידה, יהפכו המיומנויות לכלים זמינים לשימוש רחבי, ולא יישארו כלואות בתוך ההקשר הפדגוגי-דיסציפלינרי שבו הן נלמדות.

המודל מושתת על שלושה עקרונות:

א. פיתוח ויישום בהקשר - המיומנות מתפתחת תוך כדי עבודה על קורס ספציפי בדיסציפלינה ספציפית על-בסיס מטרות הוראה של הקורס, וזאת תוך מעורבות אקטיבית של הלומדים.

ב. פיתוח דגמי הוראה בגישת Bottom Up - כלומר מתחילים בעבודה עם אנשי סגל חלוצים אשר מביעים נכונות להצטרף למהלך. בשיתוף איתם מפתחים בעבודת צוות דגמי הוראה מיטביים, מתנסים בהם וממשיגים אותם על מנת שניתן יהיה להעביר אותם הלאה.

ג. קידום בגישת המניפה - אנשי הסגל החלוצים יסייעו לצוות היחידה לקידום ההוראה במכללה בהפצת המיומנויות למרצים נוספים בצורה רחבה בארגון.

יישום ראשוני

בשלב הראשון, המודל מכונן לקידום שתי מיומנויות וכשירותיות הוראה חיוניות של מרצה: יישום פדגוגיה דיגיטלית בהוראה ולמידה וטיפוח כשירותיות הבעה בקרב הסטודנטים. בשלב השני, על סמך הפקת לקחים מהפעלת השלב הראשון, נציע מודל כללי לקידום הוראה במוסדות אקדמיים, בכל היבט שיידרש. להלן פירוט התחומים בהם ייושם השלב הראשון.

א. יישום פדגוגיה דיגיטלית מיטבית:

טיפוח היכולות של סטודנטים ללמוד באופן אקטיבי בדרכי הוראה אשר מותאמות לעולם הדינמי והטכנולוגי של המאה ה-21 תלוי, בראש ובראשונה, ביכולות של אנשי הסגל שמלמדים אותם. נמצא כי מחסור בהכשרת הסגל בהשכלה הגבוהה הוא מן המחסומים העיקריים לשילוב טכנולוגיה לקידום הפדגוגיה באקדמיה בכלל ובהכשרת מורים בפרט. עוד עובדה מוכחת היא שעל המרצים להדגים שימוש פדגוגי נכון בטכנולוגיות החל מהקורס הראשון שבו לומדים הסטודנטים (Fullan, 2007). בכדי להבין את חשיבותו של הצורך בהכשרה של מרצים ליישום פדגוגיה דיגיטלית, יש להבין תחילה, מהו אותו ידע שעל המורים לרכוש בכדי לשלב טכנולוגיית מידע ותקשורת בהוראה ולמידה. ידע זה נקרא בספרות המחקרית ידע פדגוגי תלוי תוכן בתחום הטכנולוגיה Technological Pedagogical Content Knowledge או בראשי תיבות TPACK.

במאמרם משנת 2009 מתארים קולר ומישרה (Koehler & Mishra, 2009) את מסגרת העבודה שפיתחו לבחינת ידע בשילוב טכנולוגיה בהוראה ולמידה המכונה TPACK כאינטראקציה מורכבת בין גופי הידע הבאים: תוכן, פדגוגיה וטכנולוגיה. אינטראקציה מסוג זה מייצרת סוג של ידע גמיש הדרוש כדי לשלב בהצלחה יישומי טכנולוגיה בהוראה. ידע תוכן-טכנולוגי מקנה למורים הבנה לגבי טכנולוגיות ספציפיות המתאימות לשרת את הלמידה בתחומם ולזהות מתי הן יכולות לסייע או לעכב את השגתן של מטרות ההוראה. ידע זה דורש הבנה של טכנולוגיית המידע באופן רחב מספיק כדי ליישמה באופן פרודוקטיבי. ידע פדגוגי-טכנולוגי הוא ההבנה של איך הוראה ולמידה יכולים להשתנות כאשר נעשים שימושים ספציפיים בטכנולוגיות מתאימות. הוא כולל ידע המתייחס גם ליכולות ולמגבלות של מגוון רחב של כלים טכנולוגיים ביחס להוראת הדיסציפלינות השונות. TPACK הוא אפוא צורה מתהווה של ידע העולה מאינטראקציות בין תוכן, פדגוגיה וטכנולוגיה, ליצירת הוראה הרמונית עם טכנולוגיה. על כן, הוא נחשב כנכס חיוני והכרחי בהובלת שינוי משמעותי ובר-קיימא בהוראה בפיתוח מקצועי של חברי הסגל (מכון מופ"ת, 2016).

ב. טיפוח כשירותיות הבעה:

אוריינות לשונית הינה מיומנות אקדמית מסורתית שחשוב לשמרה ולהמשיך להתאימה לעולם המשתנה (Mayher, 2012). הנחת היסוד של המהלך לטיפוח כשירותיות הבעה היא שהבעה בעל פה ובכתב היא בסיס משמעותי לכל מעשה חינוכי (למשל: Bazerman, 2000 Galbraith, 2009). ברור לכל שהבעה של רעיון היא הבסיס להוראה ולתקשורת בין אנשים. אולם הבעה משוכללת המציגה טיעון מובנה, מנומק כהלכה, בהיר וסדור, היא גם כלי לפיתוח של הבנה עצמית של ידע, של ערכים וסדרי עדיפויות, של משמעות ושל אפשרויות ליצירת קשרים בין תחומים. טיפוח כשירותיות הבעה, אם כך, הוא טיפוח היכולת להתפתח, ללמוד וללמד כאחד. בתוך תחום זה מסתמנת ההבעה בכתב כנקודת התורפה של רוב הסטודנטיות והסטודנטים (Ondrusek, 2012), לפיכך יתמקד המהלך המוצע בקידום יכולות אלו בקרב הסטודנטים, ובפרט - הכתיבה אקדמית.

בעקבות TPACK אנו מציעים את מושג ה-AWPACK (Academic Writing Pedagogical and Content Knowledge), המגדיר את הידע הפדגוגי הנחוץ למרצים, על מנת לשלב את טיפוח מיומנויות הבעה של הסטודנטים במסגרת הקורסים הדיסציפלינאריים. בדומה לכל נושא אחר אותו הם מלמדים, על המרצים להכיר היטב את האסטרטגיות אותן מעוניינים לפתח, כמו גם להתוודע אל דרכים מתאימות להוראתם (Brazilai & Zohar, 2016). ידע זה כולל שליטה בידע ואסטרטגיות בתחום כשירותיות הבעה ספציפיות להוראה באקדמיה, שליטה בהיבטים המטא-קוגניטיביים הרלוונטיים לתחום זה וגיבוש דיסקורס מקצועי למהלך השינוי. תחום הבעה כולל ידע בתחום השפה, כמו גם הכרות עם כלים אינטלקטואליים רלוונטיים (Weinberger, 2018). ידע מטאקוגניטיבי מתייחס לא רק לידע אלא גם לאמונות, לרעיונות ולתיאוריות אודות אנשים כ"יצורים קוגניטיביים" (Flavell, 1979). דיסקורס מקצועי הינו שפה, דרכי פעולה וחיים אותם מסגלים חברי קהילה המקדמים תפישה ייחודית (Gee, 2015). הכרות והתנסות בתהליכים אלו יקדמו מתן מענה הולם הן להתאמה מוקפדת בין מיומנויות הבעה אותן יבחרו המרצים להטמיע בקורס שלהם, כמו גם לפיתוח פרקטיקות מיטביות שיתנו מענה מדויק לדיסציפלינת ההוראה (Fullan, 2007).

המיומנויות שנבחרו לשמש למחקר החלוץ של מודל זה אינן מקריות, ויש להן כשלעצמן תרומה משמעותית לשיפור ההוראה. הן כשירותיות הבעה והן יכולות פדגוגיות דיגיטליות הן מיומנויות המקדמות למידה והתפתחות אינטלקטואלית אישית, בד בבד עם היותן מיומנויות מקדמות הוראה. הדגש על הקניית מטא-אסטרטגיות - המשגה מפורשת של המיומנויות הנבחרות - מאפשר למרצים בעצמם, כמו גם לתלמידיהם, ליישם את המיומנויות לא רק בתוך ההקשר של הקורס שאליו "נתפרו", אלא להעבירם לקורסים נוספים. יתרה מכך, במבט קדימה, המורים שישתתפו במהלך יהפכו להיות חלוצים מובילי שינוי בקרב עמיתיהם.

הטמעה והרחבה

הצעתנו זו מבקשת, בשלב הראשון, לנצל את שתי המיומנויות שנסקרו לעיל כמנופי שינוי בעלי מסה קריטית בדרכי ההוראה במכללה. בשלב השני, כאמור, יומשג המודל כך שיתאים לקידום מגוון של מיומנויות הוראה של מרצים באקדמיה. מחקרים מצביעים על כך שאין זה קל למורים לתרגם רעיונות תיאורטיים בתחום המטאקוגניציה לפרקטיקות אפקטיביות בכיתותיהם (למשל: Leat & Lin, 2003). מטרת המודל המוצע היא להתמודד עם קושי זה, ולגרום לשינוי מהותי להתרחש. במילים אחרות - לפיתוח מודל להטמעת שינוי רב-היקף לקידום הוראה חדשנית.

המעבר לשינוי ברמה מערכתית נרחבת יערך בשני שלבים עוקבים. בשלב הראשון הדגש הוא על הרחבה בגישת המניפה הנתמכת, שבה מרצים-משתתפים, שזכו לליווי בשלב הפיילוט

- Galbraith, D. (2009). Writing as discovery. Teaching and learning writing. British Journal of Educational Psychology Monograph Series H (6), 5, 26. Gee, J. (2015). Social linguistics and literacies: Ideology in discourses. Routledge.
- Gee, J. (2015). Social linguistics and literacies: Ideology in discourses. Routledge.
- Koehler, M. J., & Mishra, P. (2009). What is technological pedagogical content knowledge? Contemporary issues in technology and teacher education, 9(1), 60-70.
- Leat, D., & Lin, M. E. I. (2003). Developing a pedagogy of metacognition and transfer: some signposts for the generation and use of knowledge and the creation of research partnerships. British Educational Research Journal, 29(3), 383-414.
- Mayher, J. S. (2012). English teacher education as literacy teacher education. English Education, 44(2), 180-187.
- Ondrusek, A. L. (2012). What the research reveals about graduate students' writing skills: a literature review. Journal of Education for Library and Information Science, 176-188.
- Shulman, L. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. Harvard educational review, 57(1), 1-23.
- Weinberger, Y. (2018). Leading a system-wide pedagogical change: how a faculty of education invests in developing communication proficiencies? International Journal of Leadership in Education, 21(1), 17-30. DOI: 10.1080/13603124.2016.1172735 *

- * לד"ר תמי גילון, המכללה האקדמית להנדסה עזריאלי
- * לד"ר ענת ירון ענתר, המכללה האקדמית עמק יזרעאל
- * לד"ר ישי מור, מכללת לוינסקי לחינוך

בהצלחה עם סיום התפקיד, ותודה גדולה על תרומתכם לפיתוח מרכזי
ההוראה
הרבה הצלחה בהמשך הדרך

עוברים בנוסף הכשרה מרוכזת והופכים למנחים של מרצים נוספים באותו תחום הידע או בצוותי ההוראה שלהם. פעולה זו תעמיק את הטמעת המיומנויות ותאפשר שינוי עמדה אצל המשתתפים לעבר מומחיות (מעמדת לומדת/ לעמדת מלמד/ת). במקביל, היא תאפשר הרחבה משמעותית מדי שנה של מספר חברי הסגל הזוכים לליווי ומטמיעים מיומנויות וכלים מתחומים שונים, לדוגמה בתחומי הפדגוגיה הדיגיטלית וכישורי ההבעה. בשלב השני, מתוך המידע שייאסף משני תחומי הפעילות האמורים ייגזר מודל להכשרת אנשי סגל, שממנו ייבנו תכניות הכשרה לטיפוח מיומנויות הוראה בתחומים נוספים (למשל, הכשרה לגילוי רגישות חברתית בחברה הטרוגנית). מודל זה ייכלל עקרונות מנחים, דגמי העבודה וחומרי למידה להכשרת סגל להוראה מיטבית. דגמים אלה יתבססו על ניסיון עבודת ההכשרה בשלב הפיילוט ועל הפקת לקחים מהמחקר המלווה. בין היתר, הדגמים עשויים לכלול מידע המתייחס למאפיינים של המונחים (למשל, מהם המאפיינים של חברי הסגל המתאימים לשלב הראשון? אילו תהליכי הכשרה וליווי נדרשים בהמשך?), של המנחים (מיהם מתוך סגל המכללה? מהם אופני העבודה המשותפים להם? מה נדרש מהם?), ושל תהליכי העבודה בדגש על הערכה מעצבת במעגלים השונים (מונחים, מנחים, ומנחי המנחים). מודלים אלה ישמשו לבניית הכשרות בתחומים מגוונים (למשל, רגישות חברתית-תרבותית, דרכי הוראה יצירתיות, שיטות הערכה חלופיות ועוד) ויוכלו להיות מיושמים ביעילות ובאופן נרחב בעבודה עם צוותי תכניות וחוגים אקדמיים.

התרומה לשיפור ההוראה

תרומת המהלך המוצע לשיפור ההוראה הוא בעיקר באתגר של בניית מודל גנרי להובלת שינוי לשיפור ההוראה באקדמיה. באמצעות המודל ניתן יהיה לקדם הטמעה של מגוון מיומנויות תומכות-הוראה שונות, כגון: היבטים של הוראה הרפתקנית, משחקי תפקידים, משחק ופיתוח רגישות חברתית-תרבותית בהוראה. אנו מוצאים ערך בפיתוח התפישה המטא-אסטרטגית, קרי שימוש במודלים להכשרת סגלי הוראה באופן ממוקד ובהקשר נתון, בגישת ה-BOTTOM UP. אנו סבורים כי למודלים אלה עשויה להיות תרומה רבה לקידום איכות ההוראה במוסדות אקדמיים בארץ.

ביבליוגרפיה

- מכון מופ"ת (2016). הערכת התכנית הלאומית להתאמת המכללות לחינוך במאה ה-21. רשת עמיתי מחקר "טכנולוגיות מידע במכללות לחינוך".
- Barzilai, S., & Zohar, A. (2016). Epistemic (Meta) cognition: Ways of thinking about knowledge and knowing. Handbook of Epistemic Cognition, 409.
- Bazerman, Charles. (2000). Shaping Written Knowledge: The Genre and Activity of the Experimental Article in Science. WAC Clearinghouse Landmark Publications in Writing Studies: http://wac.colostate.edu/books/bazerman_shaping/ Originally Published in Print, 1988, by University of Wisconsin Press, Madison, Wisconsin.
- Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry. American psychologist, 34(10), 906.
- Fullan, M. (2007). The new meaning of educational change. Routledge.

מרצה מעורר השראה מבית התאחדות הסטודנטים והסטודנטיות הארצית.

קן יחזקאל, המחלקה לקידום מדיניות אקדמית

מרצה מעורר השראה נולד בעקבות הפרויקט האירי "Teaching Hero"

ומיד זכה לעיבורות. שכן, במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, השראה היא מתנת האקדמיה וגיבורים נקשרים למלחמה. אך, האם השראה היא נחלתם של מרצים ידענים? או שמא הגישה האישית היא זו שקובעת? מהי השראה בהוראה במאה ה-21 בישראל? נדמה כי התשובה מורכבת לא פחות מהשאלה.

כאשר נתבקשו הסטודנטים והסטודנטיות לכתוב אודות מרצה מעורר השראה, נראה כי מרכיבים מסוימים ליוו באופן חזרתי את תשובותיהם. היו שהתייחסו לשיח ומעורבות, נכונות לסייע או תשוקה למקצוע. אחרים אולי להבנה ותמיכה, יצירתיות או מוטיבציה ועידוד. ניכר כי המרצים הנבחרים ניחנו בתמהיל שעשה אותם יוצאי דופן וראויים להוקרה, וכי השפיעו על חיי הסטודנטים והסטודנטיות באופן עמוק, אך לא בדרך אחת.

מעבר לכך, מכיוון שהפרויקט חוצה דיסציפלינות ומוסדות אקדמיים, מטרתו בעיקר לאפשר לסטודנטים וסטודנטיות להשמיע קולם ביחס לחשיבות המרצה בהשכלתם. בשנה שעברה, השתתפו בסקר למעלה מ-3500 סטודנטים וסטודנטים מכל רחבי הארץ.

בשונה מאחיו האירי, ייחודו של הפרויקט בישראל הוא האופן שבו הוא קושר יחדיו כמה רבדים, כאשר כל אחד מהם נועד להפנות זרקור לנושא לשיפור וקידום איכות ההוראה באקדמיה.

הרובד הראשון, הוא השותפות החזקה בין ההתאחדות לפורום הארצי לשיפור איכות ההוראה, אשר מאפשרת ומחזקת את הצבת ההוראה באקדמיה לצד מחקר, ולא כמשנית לו.

הרובד השני, הוא מהלך כפול שמובילה ההתאחדות, לצד דחיפת חשיבות איכות הוראה באקדמיה במועצה להשכלה גבוהה, הפרויקט מאפשר לנו לפעול במישור היומיומי, "לדבר" את החוויה של הסטודנט ובכך, להביע את הערכתנו לאותם אנשי סגל אשר מגיעים להוראה באקדמיה מתוך תחושת שליחות ורצון להשפיע על דור העתיד.

הרובד השלישי, הוא החשיפה האדירה של הפרויקט למול ראשי המוסדות האקדמיים, אך גם למול צעירים בראשית דרכם, הסטודנטים וסטודנטיות של המחר.

בשנתיים האחרונות, הפרויקט נחתם בהענקת אות במסגרת אירוע השיא "כנס הצעירים" בשיתוף עם מפעל הפיס, למרצים והמרצות שנבחרו, כך גם מתוכנן לשנת 2019.

באוקטובר הקרוב, עם פתיחת שנת הלימודים וכניסתם של סטודנטים וסטודנטיות חדשים בשערי ההשכלה הגבוהה נפיץ זו השנה השלישית, את פרויקט מרצה מעורר השראה. ביחד, דרך הפצה של פורום מרכזי איכות ההוראה והשותפים המרכזיים שלנו, אגודות הסטודנטים והסטודנטיות בכל רחבי הארץ, נגיע למרצים והמרצות שחרטו על דגלם השכלה איכותית ומסירות יוצאת דופן, אלו שפועלים מדי יום להפיכת חווית ההוראה והלמידה באקדמיה, למעוררת השראה.

מרחבי הרשת (מאמרים וכנסים):

★ קול קורא לכנס בניו אורלינס:

The Teaching Professor invites proposals for concurrent sessions and poster presentations for the 2019 Teaching Professor Conference, June 7-9, 2019 in New Orleans, La

★ מאמר בבלוג

A Brief Guide to Creating Learning Outcomes.

★ ספר דיגיטלי העוסק בהטמעת ההוראה המקוונת

Leading The E-Learning Transformation Of Higher Education: Meeting The Challenges Of Technology And Distance Education

★ ועוד ספר דיגיטלי, בנושא למידה מרחוק, להורדה בחינם

Online & Blended Learning: Selections From The Field

★ דו"ח מחקרי: אז מה עדיף- הוראה פרונטלית או קורסים מקוונים? למידה פרונטלית או דיגיטלית? מה יותר אפקטיבי? עכשיו זה מדעי!

Does eLearning Work? What the Scientific Research Says!

מועדים לשמחה ושנת לימודים פורייה

המערכת: אפרת פיטרסה, ניצה דווידוביץ ושמחה אבוגוס
למשלוח כתבות או הערות למייל: efratp@wgalil.ac.il
בפייסבוק: היחידות לקידום הוראה למידה והערכה באקדמיה